

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ นำเสนอดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาบุคลากร
 - 1.1 ความหมายของการพัฒนาบุคลากร
 - 1.2 ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร
 - 1.3 ความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร
 - 1.4 หลักการพัฒนาบุคลากร
 - 1.5 วิธีการพัฒนาบุคลากร
2. การจัดกิจกรรม
 - 2.1 ความหมาย และวิธีการจัดกิจกรรม
3. ค่านิยมหลัก 12 ประการ
 - 3.1 ความหมายของค่านิยมหลัก 12 ประการ
 - 3.2 กรอบแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ
 - 3.3 ลำดับขั้นตอนการปลูกฝังค่านิยมหลัก 12 ประการ
 - 3.4 ตัวบ่งชี้ความมีคุณลักษณะตามกรอบ ค่านิยมหลัก 12 ประการ
 - 3.5 กิจกรรมที่สอดแทรกค่านิยมหลัก 12 ประการ
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 4.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 4.2 หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 4.3 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
5. บริบทของโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 ในประเทศ
 - 6.2 ต่างประเทศ

การพัฒนาบุคลากร

1. ความหมายของการพัฒนาบุคลากร

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้หลายท่าน ดังนี้
 วิชาวรรณ รพีพิศาล (2550, หน้า 158) กล่าวว่าให้ความหมายว่า
 การพัฒนาบุคคลจะนำมาใช้กับบุคลากรระดับบริหาร เพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้
 และประสบการณ์ตลอดจนแนวคิดต่างๆ ให้บุคลากรในระดับนี้สูงขึ้น เพื่อรองรับความ
 เจริญเติบโต ทั้งในด้านเศรษฐกิจความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว
 ตลอดจนการขยายตัวขององค์การ และการปรับโครงสร้างของระบบงาน ด้วยเหตุผล
 ดังกล่าวขององค์การจึงจำเป็น ต้องเตรียมให้ผู้บริหารระดับต่างๆ มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย
 จิตใจความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่จะปฏิบัติงานในระดับสูงได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

วันชพร วงศ์ประชา (2552, หน้า 88) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาบุคลากร
 นั้นหมายถึงกระบวนการในการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากร
 เพื่อให้บุคลากรได้เพิ่มเติมหรือฝึกฝนทักษะความถนัด ความสามารถให้เหมาะสมกับงาน
 และพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ และเพื่อให้มีศักยภาพในการทำงานสูงขึ้น

เกตุมะณีย์ คำจันทร์ (2552, หน้า 12) ได้สรุปความมุ่งหมายของการ
 พัฒนาบุคลากรว่า เพื่อให้บุคลากรสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง
 ช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน ก่อให้เกิดความรู้ความสามารถหลายๆ ด้าน
 และเข้าในนโยบายและความมุ่งหมายขององค์การที่ตนปฏิบัติงานก่อให้เกิดการประสานงาน
 และบุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อองค์การ

จිරนนท์ ศิลาดง (2555, หน้า 17) ได้สรุปความหมายของการพัฒนา
 บุคลากรไว้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากร
 ในหน่วยงานด้านการศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ
 ประสบการณ์ และทัศนคติในการทำงาน อย่างมีระบบและต่อเนื่องมีกระบวนการหรือ
 วิธีการต่างๆ ที่จะส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการเพื่อพัฒนาบุคลากรซึ่งส่งผลดีต่อองค์กร
 ต่อไป

นิยม บุญมีทองอยู่ (2556, หน้า 53) ได้สรุปความหมายของการพัฒนา
 บุคลากรไว้ว่า กระบวนการหรือวิธีการต่างๆ ที่หน่วยงานเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ
 และพัฒนาทักษะตลอดจนมีทัศนคติที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรด้วย

วิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้บุคลากรมีความรู้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายขององค์การ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากร เป็นการช่วยให้บุคลากรได้เกิดการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมปฏิบัติในการทำงานควบคู่กันไป โดยวิธีการให้ความรู้หรือวิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทักษะ และทัศนคติที่มี ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรนั้นๆ มีขีดความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น รวมทั้งการใช้วิธีการจูงใจ และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้นำความรู้ความเข้าใจทักษะรวมถึงทัศนคติที่ได้รับนั้นๆ ออกมาใช้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลด้วย

2. ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น และมีผู้ให้ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรไว้หลายท่าน ดังนี้

ศศิกร ไชยคำหาญ (2550, หน้า 80) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร ว่าการพัฒนาบุคลากรมีความจำเป็นต่อบุคลากรในองค์การแห่งการ เรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง เพราะคนได้ผ่านการพัฒนาจะทำให้ตนเองมีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ เพิ่มพูนศักยภาพในการปฏิบัติงาน มีความเชี่ยวชาญในงานที่ปฏิบัติ แก้ไข ข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ระเบียบ หลักเกณฑ์ และเทคนิคการทำงาน เป็นการพัฒนาตนเอง พัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ พัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า และเป็นการแก้ปัญหาต่างๆ ในด้านการบริหาร

เกตุมะณีย์ คำจันทร์ (2552, หน้า 15) กล่าวว่าให้ถึงความสำคัญไว้ว่า การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญ และจำเป็นที่หน่วยงานต้องดำเนินการพัฒนาบุคลากร ในหน่วยงานให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา เรียนรู้และปรับตัวให้สามารถเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลง ของเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอันจะนำพามา ซึ่งความสำเร็จสู่องค์การหรือหน่วยงาน

จิรนนท์ ศิลาดวง (2555, หน้า 17-18) ได้สรุปความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้ครูได้รับความรู้ความชำนาญเพิ่มขึ้น สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนากระบวนการปฏิบัติงาน ของตนเองให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุดที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา นอกจากนี้จะช่วยให้

ตนเองก้าวหน้าในหน้าที่การงานแล้ว ยังทำให้หน่วยงานได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของหน่วยงาน

นิยม บุญมีทองอยู่ (2556, หน้า 55) สรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากร เป็นภารกิจที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อหน่วยงาน ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ เพราะการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง หากหน่วยงานได้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง หน่วยงานนั้นก็ย่อมจะประสบผลสำเร็จ และสามารถพัฒนา บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะหากเป็นหน่วยงานนั้นเป็นสถานศึกษา การพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถจึงจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมือง ทั้งนี้เพราะครูต้องรับหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรในสังคมให้มีความรู้ มีความเจริญงอกงาม

สุทธญาณ โอบอ้อม (2557, หน้า 31-32 อ้างอิงจาก ชูชัย สมितिไกร, 2538, หน้า 6-7) กล่าวว่า ความสำคัญหรือประโยชน์ของการพัฒนาบุคลากรนั้นอาจสรุปได้อย่างน้อย 6 ประการคือ

1. การพัฒนาบุคลากรช่วยทำให้ระบบ และวิธีการปฏิบัติงาน มีสมรรถภาพดียิ่งขึ้นมีการติดต่อประสานดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการพัฒนาบุคลากรจะช่วยเร่งเร้าความสนใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีความสำนึกรับผิดชอบในการปฏิบัติ ต่อหน้าที่ของตนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้ว เมื่อได้รับความรู้ได้จากโครงการพัฒนาบุคลากรแล้ว ก็ย่อมสามารถที่จะนำเอาความรู้นั้นไปใช้ปฏิบัติงานต่อไปได้ ซึ่งจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาข้อบกพร่อง และปรับปรุงวิธีการดำเนินงานของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นผลทำให้องค์การประสบความสำเร็จรุ่งเรืองในที่สุด

2. การพัฒนาบุคลากร เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยทำให้เกิดการประหยัดลดความสิ้นเปลืองของวัสดุที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพราะเมื่อบุคคลใดได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดีแล้ว ย่อมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง มีความผิดพลาดในการปฏิบัติน้อยลง ซึ่งจะมีผลทำให้องค์การสามารถลดค่าใช้จ่าย ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ลงได้ด้วย นอกจากนี้การพัฒนาบุคลากรยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำงานล่วงเวลาได้อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำงานล่วงเวลาที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการทำงานล่าช้า หรือความไม่เข้าใจในลักษณะของงานที่ต้องทำ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนา

บุคลากรจะช่วยทำให้บุคคลมีความเข้าใจในระบบ และวิธีการทำงาน ตลอดจนลักษณะของงานที่ต้องทำเป็นอย่างดีทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็วยิ่งขึ้น

3. การพัฒนาบุคลากรจะช่วยลดระยะเวลาของการเรียนรู้งานให้น้อยลงได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่เพิ่งเข้าทำงานใหม่ หรือเข้ารับตำแหน่งใหม่ อีกทั้งยังเป็นการช่วยลดความเสียหายต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการทำงานแบบลองถูกลองผิดอีกด้วย

4. การพัฒนาบุคลากร เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ในการตอบคำถามให้คำแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาของตนหรือหัวหน้าหน่วยงานต่างๆ หรือกล่าวคือ ในกรณีที่มิบุคลากรเข้าทำงานใหม่ หรือเข้ารับตำแหน่งใหม่ในหน่วยงานใดก็ตามในระยะเริ่มแรกนั้นย่อมมีความเข้าใจในลักษณะงานตามหน้าที่ใหม่ไม่มากนักจึงมักจะต้องสอบถามหรือขอคำแนะนำจากหัวหน้าหน่วยงานนั้นๆ หรือบุคคลอื่นใดก็ตามอยู่ตลอดเวลา ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะของงานที่ต้องปฏิบัติตั้งแต่แรก ก็ย่อมที่ไม่ต้องสอบถามหรือให้คำแนะนำน้อยลง จะได้มีเวลาปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่

5. การพัฒนาบุคลากรเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นบุคลากรต่างๆ ให้ปฏิบัติงาน เพื่อความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ทั้งนี้เพราะโดยทั่วไปแล้วเมื่อมีการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งใดๆ ในองค์การก็ตาม มักจะคำนึงถึงความรู้และคำนึง ถึงความสามารถที่บุคคลนั้น จะสามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ได้รับการเลื่อนขึ้นได้ ซึ่งผู้ที่ได้รับการพัฒนาแล้วย่อมมีโอกาสมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการพัฒนา

6. การพัฒนาบุคลากรยังช่วยทำให้บุคคลนั้น ได้มีโอกาสที่จะได้รับความรู้ความคิดใหม่ๆ ทำให้เป็นคนทันสมัย และทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารงานอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในสำนักงาน ซึ่งมีการคิดค้น และเสนอแนะสิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ถ้าหากสามารถรู้และเข้าใจอย่างแท้จริงแล้วย่อมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนได้ และในที่สุดย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อองค์กร

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นหนทางที่นำไปสู่การปรับปรุง การปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ถึงแม้บุคลากรจะมีพลังและมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่แล้วก็ตามนั้น แต่หากขาดซึ่งการเสาะหาความรู้เพิ่มเติม ก็จะทำให้กลายเป็นบุคคลที่ล้าหลังหรือเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านหน้าที่

ความรับผิดชอบ ก็จำเป็นต้องมีการพัฒนา เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นด้วย

3. ความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร

สำหรับจุดมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากรนั้น ทำเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และปรับปรุงทักษะในการทำงานหลายๆ ด้านดังนี้

วิจิตร อวระกุล (2540, หน้า 169) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ดังนี้

1. ความยุติธรรม (equity) ในการยอมรับว่า มนุษย์คือสินทรัพย์เชิงกลยุทธ์องค์การต้องสร้างสิ่งแวดล้อมของความนับถือ ความไว้วางใจ และความรู้สึกของการเป็นเจ้าของ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นแสวงหาการพัฒนาพนักงานทั้งหมดโดยไม่คำนึงถึงชนชั้นผิวสี หลักความเชื่อศาสนา ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องประกันว่าองค์การสร้างวัฒนธรรมที่เน้นผลสัมฤทธิ์ และให้โอกาสที่เท่าเทียมกันกับพนักงานทุกคนเกี่ยวกับการวางแผน และการพัฒนาอาชีพ การบริหารอาชีพการเลื่อนขั้นรางวัล การฝึกอบรม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน เพื่อส่งเสริมความสามารถทางวิชาชีพ สิ่งดังกล่าวต้องการการสื่อความหมายเชิงความล้มพันธ์ผ่านระบบเปิดสนับสนุน และมีปฏิสัมพันธ์
2. ความสามารถทำงานได้ (employability) ในธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงของทุกวันนี้องค์การได้ตัดทอนค่าใช้จ่ายของตัวเองลงโดยให้พนักงานลาออกจากงานด้วยแผนเกษียณตามความสมัครใจ สามารถทำงานได้ หมายความว่าถึง ทักษะ สมรรถนะของแต่ละคนในการทำงานของเขาเอง ดังนั้น ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงต้องยกระดับ และสมรรถนะของพนักงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เขามีแรงจูงใจ เข้าร่วม และรักษาไว้ และทำให้เขามีงานทำด้วยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับการฝึกอบรม คนหนุ่มสาวที่มองหางานทำเป็นครั้งแรกและคนว่างงาน
3. ความสามารถในการปรับตัวการสู้คู่แข่งได้ (adaptability competitiveness) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ช่วยการปรับตัวของพนักงานต่อการเปลี่ยนแปลงในองค์การอย่างต่อเนื่องดังนั้น การฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทักษะ และการปรับทักษะใหม่ทางวิชาชีพ ของพนักงานจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สิ่งดังกล่าวจะทำให้เกิดความพอใจของพนักงานมากยิ่งขึ้น และปรับปรุงการตัดสินใจในองค์การให้มีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถ

ทำงานด้วยตนเอง และพึ่งพาอาศัยผู้อื่น พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะพัฒนาตนเอง และงานให้ดีขึ้น

คูสิต มั่นคง (2550, หน้า 11) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรนั้นมี จุดมุ่งหมาย เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานได้มีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้มีความสามารถ มีทักษะ ในการปฏิบัติงานมากขึ้นและเพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานบรรลุเป้าหมาย รวมทั้ง การพัฒนาคุณภาพงาน และความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของบุคลากร ในองค์การหรือหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

เกตุมะณีย์ คำจันทร์ (2552, หน้า 12) ได้สรุปความมุ่งหมายของการ พัฒนาบุคลากรว่า เพื่อให้บุคลากรสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับเทคโนโลยี ที่เปลี่ยนแปลง ช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน ก่อให้เกิดความรู้ความสามารถ หลายๆ ด้าน และเข้าใจนโยบาย และความมุ่งหมายขององค์การที่ตนปฏิบัติงานก่อให้เกิด การประสานงานและบุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อองค์การ

จิรพันธ์ ศิลาดัง (2555, หน้า 18-19 อ้างอิงจาก พันัส หันนาคินทร์, 2546, หน้า 78) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการพัฒนาบุคลากรนั้นมี 2 ประการ คือ เพื่อองค์การ และเพื่อบุคลากรเอง

1. วัตถุประสงค์ขององค์การ

1.1 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

1.2 เพื่อลดความสูญเสียอันเกิดจากความไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือความประมาทเลินเล่อรวมทั้งไม่รู้จักรวิธทำงาน

1.3 เพื่อลดอุปนิสัยอันเกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติงานเอง หรือต่อหน่วยงาน ที่ปฏิบัติงานอยู่ โดยเฉพาะอัคคีภัย

1.4 เพื่อพัฒนาความเข้าใจระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับหัวหน้า

เพราะจากประสบการณ์ที่แตกต่าง ความเข้าใจที่กว้างไกลแตกต่างกัน ทำให้เกิดความ ขัดแย้งซึ่งอาจขจัดลงได้ด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน และย่อมนำมาซึ่งความพอใจในการ ทำงาน

1.5 เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่ม ทั้งในด้านการผลิต และการ จัดระบบการจัดการ

1.6 เพื่อเป็นการเตรียมบุคลากร สำหรับงานที่อาจจะขยายขึ้น ทดแทนคนที่ต้องเปลี่ยนหน้าที่หรือคนที่ต้องสูญเสียไป

จากความมุ่งหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความมุ่งหมายที่สำคัญของการพัฒนาบุคลากรก็เพื่อเพิ่มพูน และปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของผู้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทั้งบุคลากร และองค์กร

4. หลักการพัฒนาบุคลากร

มีผู้กล่าวถึงหลักการพัฒนาบุคลากรไว้ดังนี้

ชูชัย สมิติไกร (2538, หน้า 8-9 อ้างถึงใน สุทธิญาณ โอบอ้อม, 2557, หน้า 36-37) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรมีแนวทางหลักในการดำเนินการ 3 แนวทาง คือ

1. การให้การศึกษารเรียนรู้ (education learning) เป็นขั้นตอน

เตรียมการสำหรับชีวิตการให้การศึกษาเกี่ยวข้องกับ การปลูกฝังคุณค่า และทัศนคติการเติมความรู้ การใช้วิจารณ์ญาณความเข้าใจ และปัญญาการให้ศึกษามักจะทำการศึกษาศึกษาในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา และสถาบันทางรัฐประศาสนศาสตร์ต่างๆ ดังนั้น การที่จะให้การศึกษาเป็นเครื่องมือ และกระบวนการอย่างต่อเนื่องที่จะช่วยให้ บุคลากร มีความเจริญงอกงามปรับตัวได้ ดำเนินชีวิตดี และมีความเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่พึงประสงค์ บุคลากรจะเรียนรู้ได้ คิดได้ ทำได้ และแก้ปัญหาเองได้ เพราะได้รับการศึกษา ซึ่งอาจเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ในวิถีชีวิตการทำงาน การศึกษานอกระบบ โรงเรียน และการศึกษาในระบบโรงเรียน ตลอดจนการศึกษาในระบบมหาวิทยาลัยทั้งใน และต่างประเทศ ในการพัฒนาบุคลากรขององค์กร การให้การศึกษาอาจทำได้โดยการให้ทุนการศึกษา และอนุญาตให้บุคลากรไปศึกษาต่อในหลักสูตรระยะสั้น ระยะกลาง และการให้ไปศึกษาในระดับที่สูงขึ้นอีก คือระดับปริญญา และหลังปริญญา การให้การศึกษาจึงเป็นการลงทุนที่สำคัญมากทั้งขององค์กร และตัวบุคลากรเอง

2. การฝึกอบรม (training) เป็นกิจกรรมที่องค์กรจัดขึ้นเพื่อเพิ่มผล

การปฏิบัติงานของบุคลากรในตำแหน่งต่างๆ ในแง่มุมขององค์กรแล้วการฝึกอบรมมักเป็นกิจกรรมที่มุ่งสู่บุคลากรในระดับปฏิบัติหรือหัวหน้างาน ดังนั้น การฝึกอบรมจึงเป็นกิจกรรมหรือกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคลากรได้เรียนรู้ และเสริมสร้างทักษะ ความชำนาญ โดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งในการยกมาตรฐาน การปฏิบัติงาน ในหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ดียิ่งขึ้น อันจำให้องค์กรประสบความสำเร็จดังมุ่งหวังตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ขณะเดียวกันก็มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานของบุคคลด้วย ในการจัดการฝึกอบรมนั้น มีวัตถุประสงค์

หลักเพื่อให้บุคลากร มีสมรรถนะความรู้ ความชำนาญ ที่จำเป็นต่อความต้องการขององค์กร โดยปกติเป้าหมายของการฝึกอบรม ได้แก่

- 2.1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจนโยบาย แผนงาน วัตถุประสงค์ เป้าหมายขององค์กร ตลอดจนบทบาทและหน้าที่ของบุคลากร ในแต่ละระดับ
- 2.2 การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด เพื่อแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่ผ่านมา
- 2.3 การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานในการปฏิบัติงาน โดยส่วนรวม
- 2.4 การลดความเสี่ยง และป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ และการสูญเสียในการปฏิบัติงาน
- 2.5 การพัฒนาระบบงาน ระบบบริหาร และพัฒนาองค์การ โดยส่วนรวม
- 2.6 การเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ บทบาทภารกิจขององค์กร
- 2.7 การฝึกฝนบุคลากรให้คุ้นเคยกับเทคโนโลยี เทคนิค วิทยาการ สมัยใหม่ที่จะประยุกต์ใช้ให้เกิดความก้าวหน้าขององค์กร

3. การพัฒนาบุคลากร (employee development) เป็นกระบวนการของการเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงจากวุฒิภาวะชั้นหนึ่ง ไปสู่วุฒิภาวะอีกชั้นหนึ่ง อาทิเช่นจากผล การปฏิบัติงานระดับทั่วไป สู่วุฒิภาวะระดับดี และพัฒนาสู่ระดับดีเยี่ยม การพัฒนามุ่งขยายโลกทัศน์ของผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาเป็นการดำเนินการด้านวิธีการ ต่างๆ เพื่อเพิ่มและขยายโลกทัศน์สำหรับการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติตนทั้งในเรื่องงาน และในสังคมส่วนรวมให้แก่บุคลากร ซึ่งรวมถึงการมอบหมายงานพิเศษ การสอนงาน การให้คำปรึกษา แนะนำ การเป็นพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนหมุนเวียนหน้าที่การงาน การจัด ทัศนศึกษาดูงาน การมอบหมายให้ประชุมแทน และการมอบหมายให้เข้าร่วมกิจกรรม สังคมอื่นๆ ซึ่งวิธีการต่างๆ ดังกล่าว หากเลือกใช้ผสมผสานกับทั้ง 2 แนวทางข้างต้น ก็จะช่วยทำให้ ระบบการพัฒนาบุคลากรขององค์กรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

พนัส หันนาคินทร์ (2546, หน้า 134 อ้างถึงใน จีรนันท์ ศิลาแดง, 2555, หน้า 21-22) กล่าวถึงหลักการพัฒนาบุคลากรสรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของโรงเรียน ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานย่อมเพิ่มขึ้นจากการที่ระบบโรงเรียนให้โอกาสแก่เขาที่จะพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ในตัวของเขาแต่ละคน
 2. การพัฒนาของคนนั้น เป็นกิจกรรมตั้งแต่เกิดจนถึงตาย การพัฒนาบุคลากรเป็นกิจกรรมที่ต้องทำตั้งแต่แรกเข้าทำงานจนถึงเวลาที่จะต้องออกจากงานไปตามวาระ
 3. ระบบโรงเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องเสริมสร้างประสบการณ์ต่างๆ ทั้งนี้เพื่อเตรียมคนไปรับหน้าที่ใหม่ และปรับปรุงที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทั้งเป็นคนและรายบุคคล และบทบาทหน้าที่ที่จะต้องเพิ่มขึ้นอยู่เสมอ
 4. จุดประสงค์ประการแรกในการพัฒนาบุคลากรนั้น เพื่อปรับปรุงคุณภาพของระบบโรงเรียนให้สูงขึ้น และในกรณีเช่นนี้ ก็จำเป็นที่ต้องทำการปรับปรุงผู้ปฏิบัติงานให้สามารถทำงานสอดคล้องกัน และคุณภาพได้ระดับทัดเทียมกัน
 5. ระบบโรงเรียนควรจะต้องถือว่า การพัฒนาบุคลากรนั้นเป็นการลงทุนรูปแบบหนึ่งที่จะให้ผลระยะยาว นอกจากนั้นยังเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานแล้วยังเป็นการดึงดูดให้ปรารถนาที่จะทำงานอยู่กับระบบโรงเรียนนั้นมากยิ่งขึ้น อันเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นแน่นหนาให้ระบบโรงเรียนนั้นโดยตรง
- จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การที่จะพัฒนาบุคลากรให้ได้ผล ให้บรรลุตรงตามจุดมุ่งหมายได้นั้นจะต้องดำเนินการไปตามหลักการหรือแนวทางที่กำหนดไว้ และต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลระยะยาว

5. วิธีการพัฒนาบุคลากร

วิธีการพัฒนาบุคลากร มีวิธีการอยู่หลายวิธีซึ่งมีผู้ให้แนวคิดไว้หลายคน ขึ้นอยู่กับหน่วยงานหรือองค์การจะเลือกใช้วิธีใดตามโอกาสและความเหมาะสม ดังนี้

กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ (2551, หน้า 98-99) ได้ให้ถึงแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า หากองค์การมีปัญหาคือบุคลากรขาดความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อันมีสาเหตุเนื่องมาจากมีความรู้ มีทักษะ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานในงานหนึ่ง หรืองานใหม่ไม่เพียงพอ ดังนั้น จึงต้องกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรขึ้นมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. กลยุทธ์ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของบุคลากร
อาจประกอบด้วยกิจกรรมการให้ความรู้ (Knowledge) ด้วยวิธีการอบรม สัมมนา ศึกษา

เอกสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถทำได้โดยง่าย และใช้ระยะเวลาไม่มากนัก ก็สามารถบรรลุผล

2. กลยุทธ์การปรับทัศนคติ (Attitude) ในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย กิจกรรมการสร้างสรรค์ความตระหนักด้วยวิธีการพาไปศึกษาดูงานที่ประสบความสำเร็จ การระดมความคิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรนั้น สามารถทำได้แต่ต้องใช้เวลาพอสมควร เช่น การทำให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัยในชั้นเรียน

3. กลยุทธ์การเพิ่มสมรรถภาพในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครู อาจารย์ อาจประกอบด้วยกิจกรรมการมอบหมายงานให้ทำ การนิเทศติดตามเพื่อให้ครูปรับปรุง พฤติกรรม (Individual Behavior) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นเรื่องที่พัฒนายาก และใช้เวลานานกว่าครูจะมีทักษะ

4. กลยุทธ์การสร้างระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ต้องพัฒนาไปที่ตัวบุคลากรที่รับผิดชอบ หรือทีมงาน ให้เข้าใจถึงระบบสารสนเทศ แล้วให้บุคลากร ไปดำเนินการสร้างระบบสารสนเทศขึ้นมาให้เหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลดับ (Row Data) ที่มีอยู่ ระบบสารสนเทศที่ได้พัฒนาขึ้น สามารถปรับปรุง และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง เป็นการพัฒนาพฤติกรรมกลุ่ม (Group Behavior)

พิภพ วรเงิน (2555, หน้า 258-259 อ้างอิงจาก จีรพันธ์ ศิลาดัง, หน้า 22) ได้กล่าวถึงรูปแบบหรือวิธีการดำเนินการพัฒนาบุคลากรดังนี้

1. การศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้นที่ต่างประเทศ หรือในประเทศ สนับสนุน เวลาโดยทำสัญญากัน วิธีนี้เป็นประโยชน์ต่อองค์กรในระยะยาว สามารถนำวิทยาการ ทักษะมาพัฒนาองค์กร ต้องวางแผนเตรียมบุคลากรที่ขาดแคลนไว้เป็นการล่วงหน้า

2. การหมุนเวียนงาน เปลี่ยนแปลงลักษณะงานที่ทำในตำแหน่งที่อยู่ ระดับเดียวกัน เพื่อประสบการณ์ทำงานได้หลายอย่าง เป็นการเตรียมความพร้อมเรียนรู้ถึง งานหลายๆ ด้าน ก่อนก้าวไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น ลดความจำเจงานตำแหน่งเดิม การหมุนเวียนต้องอยู่ในกลุ่มงานที่ลักษณะคล้ายคลึงกัน

3. การดูงานเพื่อให้เห็น ให้ได้ยิน ให้ได้สัมผัสประสบการณ์ใหม่ และนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานในองค์การต่อไป

4. การฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างเจตคติ ความคิด การเปลี่ยน พฤติกรรมของบุคลากร ถ้าเป็นระดับผู้ปฏิบัติงานมักมุ่งให้ความรู้เฉพาะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การฝึกอบรมระยะสั้น 1-5 วัน ถ้าเป็นผู้บริหารต้องใช้เวลา 1-3 เดือน

การฝึกอบรมระดับปฏิบัติการ อาจทำได้ดังนี้

4.1 การฝึกอบรมในห้องทดลองปฏิบัติการ มีเครื่องมือเครื่องใช้เช่นเดียว กับการทำงานปกติ มีเจ้าหน้าที่ที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ประจำเป็นผู้ให้คำปรึกษา

4.2 การฝึกอบรมเฉพาะเรื่อง เพื่อให้มีความรู้มากในสาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งอาจเป็นความรู้ใหม่ หรือจะเป็นการฟื้นฟูความรู้เก่าให้กับบุคลากรก็ได้ โดยองค์กรการทำหน้าที่จัดหาวิทยากรฝึกอบรมกันในองค์กร หรือให้ไปหาความรู้จากสถาบันอื่นๆ เพิ่มอีกก็ได้

4.3 การฝึกอบรมแบบให้ได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีผู้ฝึกอบรมให้ที่เป็นบุคลากรเก่าที่มีความชำนาญ หรือหัวหน้างานนั้น หรือเจ้าหน้าที่งานหลัก

4.4 การฝึกงานให้บุคลากรสาขาใดสาขาหนึ่ง เรียกว่าช่างฝึกคิด หรืออาจเรียกว่าพนักงานฝึกหัด ซึ่งจะมีการฝึกหัดทำงานไปพร้อมกับการเรียนหลักวิชาในห้องเรียน แล้วมีการทดสอบ

4.5 การให้ทดลองงานในตำแหน่งใหม่ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งใหม่ทุกประการ มีอำนาจเต็มบริหารงานเพื่อเป็นการฝึกทักษะ และดูแลความสามารถว่าจะบริหารงานได้ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด

4.6 การเพิ่มหน้าที่ความรับผิดชอบในงาน หมายถึงการกระจายอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และการกระทำใดๆ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง

4.7 การขยายงาน คือการมอบหมายภารกิจใหม่เพิ่มจากภารกิจเดิมที่มีเพื่อการเรียนรู้งานใหม่ๆ และเพิ่มประสบการณ์ในการทำงาน นิยมนำไปใช้ในระดับผู้ปฏิบัติงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าวิธีการพัฒนาบุคลากร คือการเพิ่มพูนทักษะความรู้ความสามารถตลอดจนการอุทิศตัวบุคลิกภาพ และการปรับตัว และการคิดริเริ่มของบุคคลในองค์กรผ่านกระบวนการของการศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนา ซึ่งองค์การเป็นผู้จัดดำเนินการให้ หรือโดยบุคลากรดำเนินการเองเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านความคิด ความรู้จิตใจ บุคลิกภาพ และการทำงาน

การจัดกิจกรรม

1. ความหมาย และวิธีการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรม เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นการเน้นย้ำการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมไว้หลายท่าน ดังนี้

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543, หน้า 23-25) ได้กล่าวถึง ลักษณะการจัดกิจกรรมไวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดกิจกรรมโดยวิธีต่างๆ อย่างหลากหลายที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงเกิดการพัฒนาตนและสังคมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศชาติต่อไป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน จึงต้องใช้ เทคนิควิธีการเรียนรู้รูปแบบการสอนหรือกระบวนการเรียนการสอนใน หลากหลายวิธี ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม ได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบค้น แบบค้นพบแบบแก้ปัญหา แบบสร้างแผนผังความคิดแบบใช้กรณีศึกษาแบบตั้งคำถาม แบบใช้การตัดสินใจ
2. เทคนิคการศึกษาเป็นรายบุคคลได้แก่ วิธีการเรียนแบบศูนย์การเรียน แบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
3. เทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ ประกอบการเรียน เช่น การใช้สิ่งพิมพ์ ตำราเรียน และแบบฝึกหัดการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ศูนย์การเรียนชุดการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป
4. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย การโตวาทีกลุ่ม Buzz การอภิปราย การระดมพลังสมอง กลุ่มแก้ปัญหา กลุ่มติว การประชุมการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มสืบค้นคู่คิดการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น
5. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เกม กรณีตัวอย่างสถานการณ์จำลองละคร เกม กรณีตัวอย่างสถานการณ์จำลอง ละคร บทบาท สมมติ
6. เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ ได้แก่ ปริศนาความคิดร่วมมือแข่งขัน หรือกลุ่มสืบค้นกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันคิด กลุ่มร่วมมือ

7. เทคนิคการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ได้แก่ การเรียนการสอนแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) และการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem-Solving)

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 253 อ้างอิงจาก พระเลื้อน อมโร, 2555, หน้า 10) ให้ความหมายของกิจกรรมไว้ว่า การที่ผู้เรียนปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการเรียนรู้ Good (1973) ได้ให้ความหมาย ของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ไวว่า เป็นกิจกรรมนอกชั้นเรียนที่นิสิตนักศึกษา จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์เพื่อให้มีความเข้าใจตนเองและสังคมดีขึ้น ในความหมายโดยทั่วไปจึงหมายถึงกิจกรรมที่นิสิตนักศึกษา จัดขึ้นทั้งภายในภายนอกสถาบัน เพื่อสนองความต้องการและความสนใจของตนเอง โดยไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร จึงเรียกว่า กิจกรรมนอกหลักสูตร หรือเนื่องจากกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ ทั้งทางสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ เป็นการเสริมให้นิสิตนักศึกษามีความรู้ และประสบการณ์จากที่ได้รับ ในหลักสูตร จึงมีผู้เรียกกิจกรรมนิสิตนักศึกษานี้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือ กิจกรรมร่วมหลักสูตรด้วย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรม หมายถึง การปรับการเรียนเปลี่ยน การสอนของครู โดยลดเวลาสอนด้วยการบรรยายที่เน้นความจำให้น้อยลง แต่เพิ่มเวลา และโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ตรง เรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นตาม ความถนัด ความสนใจ และเต็มตามศักยภาพของผู้เรียน โดยผ่านกิจกรรมที่นักเรียนสนใจ

ค่านิยมหลัก 12 ประการ

1. ความหมายของค่านิยมหลัก 12 ประการ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับค่านิยมไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2551, หน้า 28) กล่าวว่า ค่านิยม คือ ทักษะของคนหรือสังคมที่มีต่อสิ่งของ ความคิด และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง กับความปรารถนา คุณค่า และความถูกต้องของสังคมนั้นๆ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วค่านิยม จึงมีหน้าที่และความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก ได้แก่

1. ค่านิยมนั้นเป็นเหมือนเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานซึ่งเป็นตัวนำไปสู่ การประพฤติปฏิบัติ อันทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นทั้งบรรทัดฐาน สิ่งชี้้นำคนในสังคม

2. ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม
3. ค่านิยมมีผลกระทบต่อความเจริญและความเสื่อมของสังคมตลอดจนความมั่นคงของชาติ
4. ค่านิยมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด โดยค่านิยมบางอย่างเป็นแกนของวัฒนธรรม
5. ค่านิยมบางอย่างมีผลมาจากสภาพแวดล้อมของสังคม ค่านิยมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม

ชฎานิศวรร กุศลรัตนมณีพร และคณะ (2555, หน้า 20) กล่าวไว้ว่า เมื่อเราได้ศึกษาถึงค่านิยม ย่อมทำให้เราเข้าใจได้ว่าค่านิยมนั้น คือ ฐานความเชื่ออย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะถูกยึดถือไว้เพียงส่วนบุคคลหรืออาจจะเป็นค่านิยมที่ยึดถือของสมาชิกในสังคม อันเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงจุดยืนที่ชัดเจนที่มีต่อสิ่งใดๆ ว่าดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และนำเอามาเป็นบรรทัดฐานในการประพฤติปฏิบัติตน ซึ่งแน่นอนว่าค่านิยมของทุกคนที่เป็นปัจเจกบุคคลนั้น ย่อมไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจ และความปรารถนาส่วนบุคคล แต่หากว่าสิ่งที่ยึดถือนั้นถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือมีความเป็นที่ยอมรับและนิยมกันโดยทั่วไป ก็จะกลายมาเป็นค่านิยมของสังคมได้ ซึ่งทำให้คนทั่วไป นำมาปฏิบัติยึดถือ จนค่านิยมบางอย่างนั้นอาจได้กลายกลืนไปเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมได้เช่นกัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ผ่านช่วงเวลาต่างๆ ก็ย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อค่านิยมบางอย่างได้ อาจจะมีค่านิยมใหม่ๆ เข้ามา ส่วนค่านิยมเก่าที่มีมาแต่เดิมนั้นอาจเลือนหายไป อย่างไรก็ตามค่านิยมเป็นสิ่งที่ส่งผลให้เกิดได้ทั้งการขับเคลื่อนให้สังคมเจริญก้าวหน้าไปรวมไปถึงสามารถทำให้สังคมถดถอยลงได้เช่นเดียวกัน

กฤษฎกร เพชรนอก (2560, หน้า 5) ให้ความหมายค่านิยมไว้ว่า ค่านิยม คือ แนวความคิด ความเชื่อ ที่บุคคลในสังคมยึดถือเป็นเครื่องตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเองมีทั้งค่านิยมที่ควรปลูกฝัง และค่านิยมที่ไม่ควรปฏิบัติ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ค่านิยม หมายถึง เป็นความเชื่อหรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคล มีช่วงระยะเวลาในการสร้างและดำเนินจนกลายเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลให้แสดงออก โดยบุคคลที่มีค่านิยมที่เหมือน หรือคล้ายกันก็จะรวมตัวกันเป็นกลุ่มค่านิยมจึงเป็นความเชื่ออย่างหนึ่ง ซึ่งในบางครั้ง ก็ต้องใช้ดุลยพินิจเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย

ค่านิยมหลัก 12 ประการ มุ่งปลูกฝังให้คนไทยทุกคนตระหนักถึงคุณค่าของการปฏิบัติตนที่ดีงาม รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย มีความเข้าใจและเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันจะนำมาซึ่งความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าของชาติ

สำนักสภาพความมั่นคงแห่งชาติ (2560, หน้า 1) ได้กำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเป็นนโยบายระดับชาติ ขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐในระยะเวลา 7 ปี โดยได้ประเมินสภาวะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง นำไปสู่การกำหนดทิศทางหลักในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฉบับใหม่ได้กำหนดลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาความเสี่ยงและผลกระทบต่อความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ซึ่งส่งผลต่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติ และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในด้านต่างๆ และภูมิคุ้มกันของชาติในภาพรวมเป็นเกณฑ์สำคัญ

2. กรอบแนวคิดค่านิยมหลัก 12 ประการ

กรอบแนวคิดหลักในการกำหนดนโยบาย ได้คำนึงถึงค่านิยมหลักของชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่คนในชาติจะต้องยึดถือและพึงรักษาไว้ร่วมกัน และผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งเป็นความมุ่งประสงค์ของชาติ ที่จะทำให้ค่านิยมหลักของชาติดำรงได้อย่างมั่นคง ต่อเนื่องซึ่งค่านิยมหลักของชาติ 12 ประการประกอบด้วย (สำนักสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, 2560, หน้า 1)

2.1 มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2530, หน้า 9-10) ได้วางแนวทางปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานไว้ดังนี้ คือ มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ประกอบด้วยลักษณะย่อยดังนี้

1. สถาบันชาติ มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ 1) ควรศึกษาให้เข้าใจประวัติ และการดำรงอยู่ของชาติ 2) สอดส่องป้องกัน และแก้ไขความเสียหายที่กระทบกระเทือนความมั่นคงของชาติ 3) ป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติ 4) ส่งเสริมและรักษาเกียรติของชาติ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย และนิยมไทย 5) สร้างเสริมความสามัคคีแห่งชาติ เสียสละประโยชน์สุขแห่งตนและแม้ชีวิตเพื่อประเทศชาติ 6) ปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองดี โดยการรับราชการประกอบอาชีพสุจริต และเสียภาษีอากรเพื่อพัฒนาประเทศ

7) ยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำหน้าที่ป้องกันและเสียสละเพื่อประเทศชาติ และ 8) ปฏิบัติตามคตินิยมที่ว่า การรักษาวัดมณเฑียรธรรมคือการรักษาชาติ

2. สถาบันศาสนา ประกอบด้วยลักษณะดังนี้คือ ศาสนาทำให้มีความรู้ ความเข้าใจถูกต้องปลุกฝังความเชื่อ ความเลื่อมใสในศาสนาด้วยปัญญา ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนาในชีวิตประจำวัน สอดส่องป้องกันและแก้ไขความเสียหายที่กระทบกระเทือนความมั่นคงของสถาบันศาสนา ช่วยส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนา ไม่ทำลายปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และศิลปกรรมทางศาสนา เคารพเทิดทูนศาสนาและไม่กระทำการใดๆ ในทางดูหมิ่น และ สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้นับถือศาสนาต่างๆ

3. สถาบันพระมหากษัตริย์ ประกอบด้วยลักษณะย่อยดังนี้
1) ศึกษาความรู้ ความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ 2) รักษา และส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 3) สอดส่องป้องกัน และแก้ไขความเสียหายที่กระทบกระเทือนความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ 4) แสดงความจงรักภักดีเทิดทูนพระเกียรติ และเผยแพร่พระราชกรณียกิจ และ 5) ร่วมกันประกอบความดี เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล

พระอำนาจ อรรถกามา (2555, หน้า 11 อ้างถึงในประพนธ์ เดชชัย, 2536, หน้า 204-206) ได้กล่าวสรุปว่า ค่านิยมไทยที่สำคัญ และควรปลุกฝังขึ้นให้เกิดในสังคมไทยทุกคนเพื่อให้พลเมืองเกิดความเจริญก้าวหน้าแก่ตนเอง และประเทศชาติสรุปได้ดังนี้ คือ ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งสถาบันทั้งสามนี้มีความสำคัญยิ่งที่ทำให้คนไทยมีสถานที่อยู่อาศัย มีศาสนาเป็นสถาบันที่ก่อให้เกิดความสงบสุขเห็นความสำคัญ และร่วมกันรักษาสถาบันทั้งสามตลอดไป

สุรธาธิณี ธนบุรณกัญจน์, (2555, หน้า 181 อ้างอิงจากกระทรวงศึกษาธิการ, 2529, หน้า 109-110) กล่าวว่า ค่านิยมของการรักชาตินั้นว่าเป็นค่านิยมที่มุ่งเน้นความสำคัญระดับประเทศอันเป็นอุดมการณ์ร่วมกันของคนไทย มุ่งมั่นให้คนไทยรักแผ่นดิน ใช้ภาษาไทย แต่งกายแบบไทย มีกิริยาแบบไทย ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ตลอดจนผู้ใช้ของที่ผลิตในประเทศไทย

กฤษกร เพชรนอก (2560, หน้า 7-11) ได้กล่าวว่า ความรักชาติหมายถึง มีความสำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นไทย ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองดีบำเพ็ญประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ ช่วยกันสร้างความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคง และรักในผืนแผ่นดินไทยการปฏิบัติ

ตนเพื่อแสดงถึงความรักชาตินั้น สามารถทำได้โดยการแสดงความเคารพ และปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสัญลักษณ์ของชาติ เช่น ร้องเพลงชาติได้อย่างถูกต้องชัดเจน ยืนตรงเคารพธงชาติ และประดับธงชาติตามสถานที่ต่างๆ อย่างถูกต้อง ธำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย เช่น เชิดชูความเป็นไทย ใช้สินค้าไทย ดูแลบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของชาติ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ปรองดองสมานฉันท์ คือ ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติ และพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน ยอมรับความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม และปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองที่มีความรักศาสนาหรือยึดมั่นในศาสนา หมายถึง การปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ ศึกษาหลักธรรมคำสอนให้เข้าใจถูกต้อง ทำหน้าที่พุทธศาสนิกชนที่ดี ทำนุบำรุงศาสนา และปกป้องศาสนาการยึดมั่นในศาสนา สามารถทำได้โดยปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ ทำหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนที่ดี ร่วมทำนุบำรุง และปกป้องคุ้มครองศาสนา

เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันพระมหากษัตริย์ คือสถาบันแห่งความจงรักภักดีของชาวไทย และเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่ยึดเหนี่ยวรวมใจคนไทยทั้งชาติให้เป็นหนึ่งเดียว ดังนั้น คนไทยทุกคนจึงมีหน้าที่เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ จงรักภักดี และปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อดำรงความเป็นชาติไทยให้คงอยู่สืบไป

สุพัตรา ธรรมประดิษฐ์ และลมุลเพชร มะณี (2560, หน้า 32-45)

กล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญของการรักชาติ ไว้ว่า ชาติจะสงบสุข และดำรงอยู่ได้ก็ด้วยพลเมืองมีความภูมิใจในชาติ สามัคคีปรองดองกัน มีความซื่อสัตย์สุจริต และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีของชาติไว้ ในทางตรงกันข้าม หากคนในชาติละเลยที่จะปฏิบัติตามแนวทางข้างต้นแล้วชาติก็จะอ่อนแอ และอาจจะสูญสลายไปได้ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักชาติ ต้องภูมิใจในความเป็นชาติ สืบสานมารยาทไทย ปกป้องชื่อเสียง และเกียรติยศของชาติไม่ทำลายชาติให้เสียหาย เสียสละเพื่อชาติ รักษาสิ่งแวดล้อม และสาธารณสมบัติของชาติ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่แสดงถึงความรักชาติ เช่น เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญของชาติ กิจกรรมเพื่อนพัฒนาชาติ เป็นต้น ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการยึดมั่นศาสนามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของศาสนาที่ตัวเองยึดถือ รู้จักนำหลักคำสอนไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เห็นคุณค่า และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ เป็นผู้อุปถัมภ์ศาสนา

การปกป้องรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ให้ดำรงอยู่คู่แผ่นดินไทย จึงเปรียบเสมือนได้รักษาสถาบันชาติ และสถาบันศาสนาอยู่สืบไป

สรุปได้ว่า การรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์นั้น หมายถึง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย นิยมไทย ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา เคารพเทิดทูนศาสนา แสดงความจงรักภักดี เทิดทูนพระเกียรติและน้อมนำพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาทมาใช้ในการดำเนินชีวิต และการทำงาน เพื่อความสุข ความเจริญของตน สังคม และประเทศชาติ

2.2 ชื่อสัตย์ เสียสละ อุตุน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ตั้งงมเพื่อส่วนรวม

ทวี บุญยกตุ (2542, หน้า 12) ให้ความหมายของความชื่อสัตย์ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม และเป็นความหมายในเชิงพฤติกรรมนั้น ให้ความหมายไว้ดังนี้ คือ มีความชื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ความภักดี ความชื่อตรง การประพฤติปฏิบัติตรง คือ ไม่คดโกงไม่หลอกลวง โดยมากผู้ชื่อสัตย์สุจริตจะเป็นผู้มีกำลังใจเข้มแข็ง มีใจบริสุทธิ์หนักแน่น อุตุน รักเกียรติยศชื่อเสียง ไม่เห็นแกตัว และได้จำแนกความชื่อสัตย์ออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ชื่อสัตย์ต่อตนเอง เป็นเรื่องความมี หิริโหดตบปะ ไม่กล้ากระทำในสิ่งที่ไม่สุจริต แม้การกระทำนั้นๆ จะไม่มีใครเห็นก็ตาม ทำตามคำพูดโดยไม่เหลวไหล
2. ชื่อสัตย์ต่องานที่ทำ ได้แก่ ความชื่อตรงเที่ยงตรงไม่แสวงหาผลประโยชน์มาใส่ตนในทางที่ชอบ
3. ความชื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง ได้แก่ การไม่คด ไม่โกง ไม่เอารััดเอาเปรียบเพื่อน และต้องการความรัก ความหวังดี ความสงสาร และชื่อตรงต่อกัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2534, หน้า 147-148 อ้างถึงใน พระอำนาจอรรถกามา, 2555, หน้า 15-16) ได้จำแนกความชื่อสัตย์สุจริต ออกได้ดังนี้

1. ความชื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง คือมีความละอาย เกรงกลัวต่อการกระทำผิด การไม่พูดลับลอบหลอกลวง การไม่คิดโลภของผู้อื่น ไม่คด้อยตามพวกที่ลากหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย มั่นคงในการทำดีของตน ไม่คดโกง มีความตั้งใจทำจริงประพฤติตรงตามที่พูดและคิด ในกรณีของนักเรียนจะเห็นความชื่อสัตย์ต่อตนเอง คือเรียนจริง มาเข้าโรงเรียนตรงต่อเวลา ทำการบ้านไม่ลอกผู้อื่น เวลาสอบก็ตั้งใจสอบไม่ทุจริตในห้องสอบ

2. ความซื่อสัตย์สุจริตต่อบุคคล คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้างาน ต่อผู้มีพระคุณ ลักษณะสำคัญคือ มีความจริงใจต่อผู้อื่น ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน เตือนสติแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยา กลั่นแกล้ง ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยการลักขโมยฉ้อโกง ไม่ละเมิดของรักของผู้อื่นไป โดยไม่ได้รับอนุญาต มีความประพฤติดีทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น

3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ คือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนทำ หรือได้รับมอบหมาย และทำให้ดีที่สุด ไม่ทอดทิ้งหน้าที่ ไม่ทุจริตคดโกง ไม่ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตน รักษาระเบียบกฎเกณฑ์ ตรงต่อเวลา ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว

4. ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติ คือการรักษา คำมั่นสัญญา ไม่คิดประทุษร้ายต่อหมู่คณะ รักษาความสามัคคี ไม่นำเอาความลับของหมู่คณะ สังคม ประเทศชาติไปเปิดเผย ไม่เป็นต้นเหตุให้คนภายนอกมาทำลายหมู่คณะ ไม่คิดทรยศ ทำลายสถาบันหลักของชาติ ไม่ร่วมมือกันทำงานใดๆ ที่ผิดกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับ สำนึกว่าตนเองเป็นพลเมืองดีของประเทศ จะต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ช่วยกันรักษาความสงบ สิ่งใดที่สร้างขึ้นเป็นสาธารณสมบัติจะต้องช่วยกันรักษาและรู้จักใช้อย่างทะนุถนอม

นักวิชาการได้แบ่งรูปแบบของการเสียสละเอาไว้หลากหลาย ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2531, หน้า 187-188) ได้แบ่งรูปแบบการเสียสละโดยใช้คำว่าเอื้อเพื่อเอื้อแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

1. ทางกาย ได้แก่ การช่วยเหลือหรือถือของหนัก ช่วยจูงคนข้ามถนน สละที่นั่งบนรถประจำทาง ช่วยเหลือบุคคลที่ได้รับอุบัติเหตุ ช่วยทำผลประโยชน์ให้แก่โรงเรียน ช่วยงานห้องสมุด ช่วยทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน เป็นต้น

2. ทางวาจา ได้แก่ การพูดจาปลอบโยนเมื่อผู้อื่นได้รับทุกข์ บอกรายให้กับผู้ไม่รู้จกทาง การกล่าวตักเตือนเพื่อนด้วยความจริงใจ การช่วยเหลือให้คำแนะนำเพื่อน การช่วยเจรจาธุระให้ได้ผลสำเร็จ เป็นต้น

3. ทางใจ ได้แก่ การไม่กล่าวซ้ำเติมบุคคลอื่นที่ผิดพลาด ความรู้สึกสงสารบุคคลที่มีความทุกข์ การเอาใจใส่และสังเกตความรู้สึกของบุคคลอื่น การให้อภัยความผิดพลาดของผู้อื่น

4. ทางสติปัญญา ได้แก่ การช่วยแสดงความคิดเห็น การช่วยแก้ปัญหาเดือดร้อน การช่วยหาแนวทางที่ถูกต้อง การช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้ผู้อื่น
 วัชชิตาน เข้มทอง (2555, หน้า 7) ได้กำหนดให้นิยามของพฤติกรรมเสียสละตามการแบ่งพฤติกรรมเสียสละของรัชตัน (Rushton, 1981) เนื่องจากมีความเป็นสากล และเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายซึ่งหมายถึงการกระทำเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น โดยสมัครใจ และไม่ได้คาดหวังผลตอบแทนไว้ล่วงหน้า โดยแสดงออกใน 4 รูปแบบ คือ 1)การแบ่งปันวัตถุ 2) การให้ความร่วมมือ 3) การให้ความช่วยเหลือทั่วไป 4) การแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

มารศรี กลางประพันธ์ (2548, หน้า 13 อ้างอิงจาก พระธรรมโกศาจารย์, 2520, หน้า 381-382) ได้อธิบายว่า ความอดทน จำเป็นสำหรับชีวิต 4 อย่างด้วยกัน คือ

1. อดกลั้นต่อความเป็นไปตามธรรมชาติ เช่น ความร้อน ความหนาว ยุบ ลม แดด เป็นสิ่งที่ยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ แต่ต้องอาศัยความอดกลั้นด้วยการทำจิตใจไม่ให้เป็นทุกข์ขึ้นมา

2. อดกลั้นต่อความเจ็บไข้ได้ป่วย ถ้าไม่รู้จักอดกลั้นหรือเฉยได้ก็เท่ากับกินของแสลงทำให้สูญเสียกำลังใจ หรือต้องอดกลั้นทำให้เกิดความรู้สึกเป็นทุกข์ทรมานเพิ่มขึ้นอีก อย่างนี้ไม่มีประโยชน์อะไร จึงต้องอดกลั้นต่อความเจ็บไข้ได้ป่วย

3. อดกลั้นต่อการอยู่ร่วมกันซึ่งมีทั้งคนพาลหรือคนบ้า การกระทำของคนเหล่านี้ ทำให้ต้องใช้ความอดทนอดกลั้น ฉะนั้นคนมีกิเลสก็ย่อมล่วงเกินผู้อื่นด้วยการด่าบ้าง หรืออุทุมินดูแคลนบ้างก็เป็นเรื่องที่จะต้องอดกลั้น

4. อดกลั้นอย่างสูง คือการอดกลั้นต่อการบีบคั้นกิเลสของตน ทุกคนมีกิเลสเป็นพลังผลักดันคอยชักใยอยู่เบื้องหลังทำให้ต้องทำตามนับตั้งแต่อยากสูบบุหรี่ หรืออยากไปดูหนังดูละคร อยากกินเหล้าเมายา อยากไปแสวงหากามารมณ์ ด้วยอำนาจของกิเลสนั้นๆ ก็ล้วนแต่เป็นเรื่องที่จะต้องอดกลั้น

สมสุดา ผู้วัฒน์ และอัจฉรา ธนะชัย (2543, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของความอดทนว่า หมายถึง ความเข้มแข็งของจิตใจของบุคคลในการที่จะละทิ้งความชั่ว การกระทำความดี และทำจิตใจให้สงบใสอยู่เสมอ แม้จะกระทบกระทั่งสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาก็ตาม

กฤษฎกร เพชรนอก (2560, หน้า 16) กล่าวไว้ว่า

ความซื่อสัตย์ หมายถึง การยึดมั่นในความจริง และความถูกต้อง
 ดั่งงาม มีนิสัยซื่อตรง ไม่คดโกง ไม่ยกยอกทรัพย์ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

ความเสียสละ คือ การละความเห็นแก่ตัว สละความสุขส่วนตัว
 เพื่อส่วนรวม มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์ตามสมควร
 ทั้งด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน

ความอดทน หมายถึง การรู้จักควบคุมจิตใจ และร่างกาย
 เมื่อประสบความยากลำบาก

มีอุดมการณ์ในสิ่งดีงามเพื่อส่วนรวม คือ การมีจิตสำนึก
 สาธารณะ คำนึงถึงส่วนรวมเสมอ รับผิดชอบด้วยการกระทำของตนเอง ไม่ทำให้ส่วนรวม
 เดือดร้อน ยอมสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และไม่เห็นแก่ตัว
 ดังนั้นที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นแนวในการปฏิบัติตนให้มีความ
 ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม

2.3 กัตัญญต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) (2536, หน้า 2) ได้ให้
 ความหมายของกัตัญญว่า ความรู้ และยอมรับในบุญคุณของผู้อื่น ที่มีอยู่เหนือตนเรียกว่า
 กัตัญญตา การพยายามทำตอบแทนบุญคุณนั้นๆ เรียกว่า กตเวทิตา คนที่รู้บุญคุณ
 เรียกว่าคนกัตัญญ คนที่ทำตอบแทน เรียกว่า คนกตเวทิตา กัตัญญกตเวทิตา หมายถึง
 ความรู้บุญคุณท่านแล้วตอบแทนให้ปรากฏ นี่เป็นธรรมประคองโลกให้เป็นอยู่ได้ และอยู่ได้ด้วย
 ความสงบสุข

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2539, หน้า 5) ให้ความหมาย
 ของคำว่ากัตัญญว่า รู้อุปการะที่ท่านทำให้ ผู้รู้คุณท่านเป็นคำควบคู่กันกับกตเวทิตา
 และให้ความหมายของคำว่ากตเวทิตาว่า ผู้สนองคุณท่าน

พระวิหุล ญาณธัมโม (2555, หน้า 12 อ้างอิงจาก พระเทวีสุทธิเมธี ,
 2536, หน้า 6-7) กล่าวถึงคำว่ากัตัญญกตเวทิตา เป็นคำที่มาด้วยกัน เมื่อกล่าวถึงความ
 กัตัญญก็ต้องกล่าวถึงความกตเวทิตาโดยปริยาย เพราะในทางปฏิบัติคุณธรรม 2 ข้อนี้ไม่
 สามารถแยกจากกันได้ เมื่อกล่าวโดยสรุป ความกัตัญญ คือ ความรู้และการยอมรับรู้
 ในบุญคุณของบุคคล สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่มีต่อตัวเราทั้งทางตรง
 และทางอ้อม กตเวทิตา คือ พยายามกระทำตอบแทนด้วยการทดแทนพระคุณ ช่วยเหลืออุปการะ

และยกย่องบำรุงรักษาให้คงอยู่ในสภาพที่ดีงาม เพื่อความสงบสุขของสังคม และเพื่อความสะดวกทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

กฤษฎกร เพชรนอก (2560, หน้า 22) ให้ความหมายของ กัตัญญูไว้ว่า คือการรู้จักบุญคุณ ปฏิบัติตามคำสั่งสอน แสดงความรัก ความเคารพ ความเอาใจใส่ และตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูบาอาจารย์

โดยสรุปแล้ว ความกัตัญญูก็คือ ความรู้ในบุญคุณ และการยอมรับในบุญคุณของบุคคล คือ พ่อ แม่ ลูก เป็นต้น หรือ สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อตัวเราทั้งทางตรง และทางอ้อม

2.4 ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม

กรมวิชาการ (2539, หน้า 9) ให้ความหมายของการใฝ่เรียนรู้ไว้ว่าเป็นการแสดงความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม การแสดงออกถึงการใฝ่เรียนนั้น สังเกตได้จาก พฤติกรรมต่างๆ ของผู้เรียน เช่น การซักถาม การแสดงความคิดเห็น การชอบอ่านหนังสือ เป็นต้น ผู้เรียนสามารถแสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น การแสวงหาความรู้จากการฟัง การถาม การอ่าน การคิด การเขียน การดู และการปฏิบัติ

ชวนชัย เชื้อสาธุชน (2552, หน้า 9) กล่าวถึงความหมายของคำว่า ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การกระทำที่ต้องการที่จะมีความรู้เพิ่มขึ้น โดยการแสวงหาความรู้ ทั้งทางตรง และทางอ้อม เช่น อ่านหนังสือเพิ่มเติม ทำแบบฝึกหัดจากหนังสืออื่นนอกเหนือจากที่ครูกำหนด ค้นคว้าหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเพื่อเสริมความรู้จากที่เรียนในชั้น ตั้งใจเรียน แสวงหาความรู้พัฒนาตนเองให้รอบรู้กล้าซักถามเมื่อสงสัยหรือยังไม่เข้าใจ และประยุกต์ใช้ในการเรียนหรือชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างประสบการณ์หรือหาข้อสรุปที่ต้องการ

วาสนา กิมเท็ง (2553, หน้า 76) ให้ความหมายของคำว่าความใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่แสดงถึง การเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ความอยากรู้ อยากเห็น ความตั้งใจ การกล้าคิดริเริ่ม ความเพียรพยายาม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการมีเหตุผล

ศิริวิมล ชูชีพวัฒนา (2556, หน้า 19 อ้างอิงจาก กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 168) ให้ความหมายของคำว่า ใฝ่เรียนรู้ว่า คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

สรุปได้ว่า พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การที่นักเรียนมีการกระทำ หรือปฏิบัติหน้าที่ตนที่แสดงถึงความกระตือรือร้น ต้องแสวงหาความรู้อันเป็นประโยชน์ ตลอดเวลา มีความตั้งใจ มุ่งมั่น พยายามในการทำหน้าที่ และงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย จากครูด้วยความรับผิดชอบ เพื่อให้ได้ผลสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

2.5 ศึกษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม

นักวิชาการทางวัฒนธรรมหลายท่านได้ให้คำจำกัดความ คำว่า วัฒนธรรมไว้ดังนี้

ณรงค์ เส็งประชา, 2541, หน้า 46 อ้างอิงจาก Horton and Hunt 1976, p. 46) ให้ความหมายว่า วัฒนธรรม คือทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งได้มาจากการเรียนรู้ของ สังคม และสมาชิกได้มีส่วนร่วมในการใช้สิ่งนั้นๆ สมาชิกในสังคมจะได้รับวัฒนธรรมเป็น มรดกทางสังคม และอาจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมนั้นๆ เพื่อเป็นมรดกแก่ชนรุ่น ต่อไป

กรมศิลปากร (2542, หน้า 37) กล่าวว่า คำว่าวัฒนธรรม ตรงกับ คำภาษาอังกฤษว่า Culture และ Cultural มีรากศัพท์มาจากคำภาษาฝรั่งเศส ซึ่งดัดแปลงมา จากภาษาละตินว่า Cultura แปลว่า เพาะปลูก และบำรุงให้เจริญงอกงาม ซึ่งกลุ่มเกษตรกร ในทวีปยุโรปใช้มาแต่เดิม ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงเป็นความเจริญทางด้านต่างๆ ของมนุษย์

กฤษฎกร เพชรนอก (2560, หน้า 32) กล่าวว่า วัฒนธรรมไทย หมายถึง วิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสม เลือกรสสร ปรับปรุง แก้ไข จนถือว่าเป็นสิ่งดีงาม เหมาะกับสภาพแวดล้อม คนไทยประพฤติปฏิบัติร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง สืบทอดเป็น มรดกสังคม สังคมนั้นๆ จึงควรปรับปรุง และรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม

กระมล ทองธรรมชาติ, ดำรง ฐานดี และดำรง ธรรมารักษ์ (2560, หน้า 32) กล่าวว่า วัฒนธรรมในความหมายแรกเป็นความหมายสามัญที่คนทั่วไป ใช้กันในความหมายของพฤติกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม เป็นสิ่งที่ได้รับการ ปรับปรุงแต่งให้ดีขึ้นหรือสิ่งที่ได้รับการยกย่องมาเป็นเวลานาน เพราะได้รับการพัฒนาจนกลายเป็น รูปลักษณะที่สูงเด่น เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญ ภูมิปัญญา ค่านิยมที่ผู้คนยก ย่อง กิริยามารยาทในสังคม สถาปัตยกรรม ภาษา และวรรณคดี เป็นต้น โดยวัฒนธรรม ดังกล่าวจำเป็นต้องร่วมกันอนุรักษ์ และสงวนรักษาไว้เป็นมรดกของสังคมสืบไปวัฒนธรรม ในความหมายที่สองเป็นความหมายที่นักสังคมวิทยา และนักสังคมศาสตร์ได้ให้ไว้ โดยกำหนดให้ความหมายครอบคลุมกิจกรรมที่กว้างขวาง กล่าวคือ วัฒนธรรมเป็นทุกสิ่ง

มนุษย์สร้างขึ้นมา เช่น ภาษา ศิลปะ กฎหมาย ศาสนา การปกครอง อุปกรณ์ที่เป็นวัตถุหรือสิ่งประดิษฐ์ เป็นต้น ซึ่งรูปแบบแห่งสัมฤทธิ์ผลทางวัฒนธรรม และทำให้เป็นลักษณะวัฒนธรรมทางปัญญา สามารถใช้สอยได้ เช่น เครื่องจักรกล เครื่องมือสื่อสาร ศิลปวัตถุ เป็นต้น ดังนั้น วัฒนธรรมจึงเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่เรารู้ และรับการถ่ายทอดมาจากการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นแบบอย่างของพฤติกรรมทั้งหลายที่ได้มาจากสังคม และถ่ายทอดกันไปทางสังคม โดยอาศัยสัญลักษณ์ วัฒนธรรมจึงเป็นลักษณะเด่นและเป็นสากลสำหรับสังคมมนุษย์ ที่ไม่มีในสิ่งมีชีวิตอื่นนอกจากมนุษย์

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญทางขนบธรรมเนียมอันมีความเจริญองงาม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย อีกทั้งยังเป็นวิถีชีวิตหรือการดำรงชีวิตของกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในสถานที่ที่แตกต่างกัน

ประจวบ เขียมผู้ช่วย (2542, หน้า 181) กล่าวว่า ประเพณี หมายถึง ความประพฤติที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นแบบอย่างเดียวกัน หรือเป็นระเบียบที่ถือว่าถูกต้อง หรือเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ และปฏิบัติสืบต่อกันมา

อุดม เขยแก้ว (2548, หน้า 112) กล่าวว่า ประเพณี หมายถึง เรื่องของความประพฤติของกลุ่มชนยึดถือเป็นแบบแผนสืบต่อกันมานาน ถ้าใครประพฤติ นอกแบบถือเป็นการผิดประเพณี เป็นการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชาติอีกอย่างหนึ่ง

กฤษกร เพชรนอก (2560, หน้า 32) ให้ความหมายคำว่า ประเพณีไทยไว้ว่า เป็นกิจที่คนไทยนิยมประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา เพราะถือว่ามีคุณค่า ก่อให้เกิดความสุข ความเจริญแก่ชีวิต และสังคมไทย

สุพัตรา ธรรมประดิษฐ์ และสมมูลเพชร มะณี (2560, หน้า 32-45) ให้ความหมายของคำว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ว่า ความประพฤติที่คนกลุ่มหนึ่งกำหนดขึ้น และยึดถือเป็นแบบแผนปฏิบัติสืบเนื่องกันมา จนเป็นอัตลักษณ์ของคนกลุ่มนั้น จำแนกได้ ดังนี้

1. จารีตประเพณี เป็นข้อปฏิบัติให้ทุกคนในสังคมทำตาม หากผู้ใดฝ่าฝืนจะถือเป็นคนผิดบาป เช่น ลูกต้องดูแลพ่อแม่เมื่อท่านเจ็บไข้ หรือยามแก่ชรา ห้ามญาติพี่น้องแต่งงานหรืออยู่กินเป็นภรรยา
2. ขนบประเพณี เป็นประเพณีที่วางระเบียบพิธีการไว้ อย่างชัดเจน หรือเป็นที่รู้กันว่าควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร เช่น การประกอบงานบุญพิธี

อุปสมบท แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น การประกอบพิธีไหว้ครู ทำขวัญข้าว บวงสรวง เทพเทวาอารักษ์ เป็นต้น

3. ธรรมเนียมประเพณี เป็นข้อปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องธรรมดาสามัญ ไม่มีข้อบังคับว่าต้องปฏิบัติแต่ถ้าไม่ปฏิบัติอาจถูกตำหนิ หรือถูกติฉินนินทาได้ เช่น การยกมือไหว้ผู้ใหญ่ การสวมชุดดำไปร่วมงานศพ เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ประเพณี หมายถึง ระเบียบแบบแผนที่กำหนดพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติสืบกันมา ถ้าคนใดในสังคมนั้นฝ่าฝืนมักถูกตำหนิจากสังคม เมื่อมีประเพณีเกิดขึ้นยังช่วยให้สังคมหรือคนในชาติดีขึ้น ถูกลมองว่าเป็นสังคมที่เจริญมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แต่จะสมบูรณ์ได้นั้นต้องปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี

ดังนั้นการรักษาวัฒนธรรมไทยและประเพณีอันงดงาม จึงเป็นการแสดงว่าคนไทยภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่า จึงควรร่วมกันอนุรักษ์ และสืบทอดกันต่อไป

2.6 มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เมื่อแม่และแบ่งปัน

กฤษกร เพชรนอก (2560, หน้า 38) ได้กล่าวไว้ว่า

การมีศีลธรรม หมายถึง มีความประพฤติในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ทั้งกาย วาจา และใจ

รักษาความสัตย์ หมายถึง การพูดแต่ความจริง เมื่อพูดไว้อย่างไร ก็ต้องทำอย่างที่ทำไว้ ทำอย่างซื่อตรง ซื่อสัตย์ และจริงใจ เพื่อให้เป็นที่เชื่อถือและวางใจได้

ผู้มีความสัตย์ ต้องมีความจริง 5 ประการ คือ

1. จริงต่อกรงาน หมายถึง ทำอะไรทำจริง มุ่งให้งานสำเร็จ ทำให้เกิดประโยชน์ทั้งส่วนตน และส่วนรวม
2. จริงต่อหน้าที่ หมายถึง ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ไม่หลีกเลี่ยงการทำหน้าที่ เอาใจใส่ดูแลให้งานสำเร็จ และเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่
3. จริงต่อวาจา หมายถึง การพูดความจริง ไม่กลับกลอก รักษาวาจาสัตย์ พูดจริงทำจริง
4. จริงต่อบุคคล หมายถึง มีความจริงใจต่อผู้อื่น
5. จริงต่อความดี หมายถึง ตั้งใจประพฤติแต่ความดี

เอื้อเพื่อเอื้อแม่ เป็นผู้มีคุณธรรม ละอายต่อบาป ปราศจากอคติ

หวังดีต่อผู้อื่น หมายถึง มีเมตตาตากรุณา และปรารถนาดีต่อผู้อื่น
ช่วยเหลือให้ได้รับแต่ประโยชน์ และความ สุข

เพื่อแผ่และแบ่งปัน หมายถึง มีความโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่น
โดยไม่หวังผลตอบแทน

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น การที่จะปฏิบัติตนให้มีศีลธรรม รักษา
ความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแผ่และแบ่งปันนั้น ต้องประพฤติดีงาม ทั้งกาย วาจา ใจ
มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด มีเมตตาตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์
กัน ไม่ข่มเหงผู้อื่น ละเว้นจากการพูดเท็จ และรู้จักฝึกฝนตนเองให้กระทำแต่คุณงามความดี

2.7 เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง

การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ต้องพัฒนา
โครงสร้างทางการเมืองการปกครองให้เป็นประชาธิปไตย พัฒนาให้สังคมปกครองด้วย
ระบอบประชาธิปไตย และจะต้องกำหนดโครงสร้างทางการเมือง การปกครองให้เป็นไป
ตามปรัชญาและหลักการประชาธิปไตยอย่างครบถ้วนรวมทั้งต้องเสริมสร้างวัฒนธรรม
ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนทัศนคติ
และพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและองค์การการเมืองซึ่งเป็นผลมาจาก
กระบวนการหล่อหลอม ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่ถ่ายทอดสืบเนื่องกันมา
ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ดังนั้นการพัฒนาทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
จะต้องเริ่มต้นด้วยระบบการเมืองที่จะส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคม
เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ระบบการเมืองต้องเปิดโอกาส
ให้ประชาชนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับ ตรวจสอบการดำเนินงานของ
ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติระบบการเมืองดังกล่าวจึงจะถือว่าเป็นระบอบประชาธิปไตย
ที่แท้จริงพร้อมกันนี้ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชน
ได้แสดงทัศนะและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ
ที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อเป็นการช่วยให้รัฐบาลมีความ
รอบคอบในการบริหารประเทศและสอดคล้องตรงกับความต้องการของประชาชน
มากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นการควบคุมการบริหารประเทศอีกทางหนึ่งด้วย

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2557, หน้า 10) กล่าวว่า ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ประชาชนส่วนใหญ่รากศัพท์มาจากคำว่า ประชา + อธิปไตย คือ ประชาชน + อำนาจสูงสุด คือประชาชนมีอำนาจสูงสุด รวมทั้ง หมายถึง การที่ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพในด้านต่างๆ เช่น มีสิทธิเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น ในการชุมนุมในทรัพย์สิน ในการเลือกอาชีพ ในการนับถือศาสนา กล่าวอีกนัยหนึ่งภายในขอบเขตกฎหมาย ประชาชนที่อยู่ภายใต้ระบบประชาธิปไตย จะมีสิทธิเสรีภาพในด้านต่างๆ นอกจากนี้ประชาธิปไตยยังเกี่ยวข้องโดยตรงกับสิทธิเสรีภาพ ซึ่งหมายถึง หน้าที่ความรับผิดชอบ ระเบียบและวินัย ประชาธิปไตยไม่ได้หมายถึง สิทธิเสรีภาพ ที่ไร้ขอบเขต แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย และต้องควบคู่กับหน้าที่ความรับผิดชอบ ระเบียบและวินัย หน้าที่ของประชาชนภายใต้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย คือ หน้าที่ในการเป็นพลเมืองที่ดี

กฤษฎกร เพชรนอก (2560, หน้า 46-49) กล่าวว่า การเข้าใจ เรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง หมายถึง รับผิดชอบต่อหน้าที่ของการเป็นประชาชนในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประชาชนต้องตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในสังคม รับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ มีความกระตือรือร้นในการรักษาสีทิตต่างๆ ของตน และชุมชนอย่างเข้มแข็ง รวมทั้งเต็มใจเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้สิทธิ และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี สร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

คุณลักษณะที่สำคัญในการเป็นพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตย คือ (1) มีอิสรภาพ พึ่งตนเอง และรับผิดชอบต่อตนเองได้ (2) ประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของประเทศเท่าเทียมกัน ดังนั้น จึงต้องเคารพหลักความเสมอภาค และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย (3) ต้องยอมรับและเคารพความแตกต่างของกันและกัน เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (4) เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น (5) รับผิดชอบต่อสังคม ไม่ใช้เสรีภาพของตนทำตามความพอใจส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น และ (6) เข้าใจระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม พลเมืองต้องเข้าใจหลักพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งเรื่องการปกครองโดยประชาชน และหลักนิติรัฐหรือการปกครองโดยกฎหมาย เข้าใจเรื่องการเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมทางทางการเมือง เพื่อรักษากฎหมายและระเบียบของบ้านเมือง

กรมพล ท่องธรรมชาติ, ดำรง ฐานดี และดำรง ธรรมารักษ์ (2560, หน้า 96) กล่าวว่า ประมุขของประเทศในระบอบประชาธิปไตย มีรูปแบบสำคัญ 2 รูปแบบ คือพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยทั้ง 2 รูปแบบนี้ ประมุขจะใช้อำนาจตามที่รัฐธรรมนุญกำหนดไว้ โดยประเทศที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พระองค์จะทรงใช้อำนาจอธิปไตยผ่านสถาบันการปกครอง ประกอบด้วย รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร เช่น สหราชอาณาจักรไทย นอร์เวย์ สวีเดน เป็นต้น ประเทศไทยพระมหากษัตริย์จะทรงอยู่เหนือการเมือง และทรงใช้อำนาจอธิปไตยแทนปวงชน รวมทั้งพระราชกรณียกิจอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

สรุปได้ว่า สถาบันพระมหากษัตริย์มีบทบาทสำคัญต่อการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นสถาบันให้ความชอบธรรมแก่สถาบันการปกครองอื่น เป็นสถาบันที่อยู่ในฐานะสูงสุดที่จะให้คำแนะนำตักเตือนรัฐบาล อยู่ในฐานะสูงสุดในการที่จะแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมืองให้ลดความรุนแรงลงหรือจัดให้หมดไป

2.8 มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่

กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ (2550, หน้า 12) ได้กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของตนเอง เด็กสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปในลักษณะที่สังคมยอมรับ และเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดีในด้านต่างๆ ได้แก่ ความรับผิดชอบ การรู้จักเวลา ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ และความเป็นผู้นำ

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ (2546, หน้า 73 อ้างถึงใน สืบศักดิ์ น้อยดัด, 2555, หน้า 18) กล่าวถึงวินัยในตนเองว่า เป็นวินัยที่เกิดจากบุคคลนั้นเป็นผู้ควบคุมตนเองให้เกิดวินัย เป็นการตัดสินใจ และเลือกทำด้วยความสมัครใจของตนเอง จึงเป็นผลมาจากความเคยชินที่ดี มีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อหรือจริยธรรมในการปฏิบัติ ตามกฎระเบียบ เพื่อแก้ปัญหาของส่วนรวม จึงจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

กฤษกร เพชรนอก (2560, หน้า 54-55) กล่าวถึงค่านิยมข้อที่ 8 ไว้ว่า การมีระเบียบวินัย หมายถึง ความมีระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้ด้วยความสะดวก

การเคารพกฎหมาย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อความสงบสุขของสังคม เพราะกฎหมาย คือ กฎ กติกา ระเบียบ หรือข้อบังคับที่ใช้ในการบริหารประเทศหรือรัฐ กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้ควบคุมความประพฤติของบุคคล และองค์กรต่างๆ ให้ปฏิบัติตาม หากฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษตามข้อกฎหมาย

ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่ หมายถึง การที่ผู้น้อยปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ ด้วยความเคารพนับถือ ใช้วาจาสุภาพอ่อนน้อม มีมารยาทดี และมีสัมมาคารวะ การปฏิบัติอย่างเหมาะสมตามวัยเป็นวัฒนธรรมของคนไทย

สุพัตรา ธรรมประดิษฐ์ และลมูลเพชร มะณี (2560, หน้า 104)

กล่าวว่า ความมีวินัยเกิดจากการเรียนรู้ และปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับเกณฑ์ของสังคม การสร้างวินัยตนเอง จึงควรเริ่มจากการทราบความสำคัญ ประโยชน์ และลักษณะของผู้มีวินัย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง วินัยหมายถึง สิ่งที่เราต้องปฏิบัติทุกวันไม่ว่าจะชอบหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่ตนเอง และสังคมต้องการ ดังนั้น วินัยจึงมีความสำคัญ และประโยชน์ เป็นเครื่องมือในการสร้างความสำเร็จในชีวิต เป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคมให้เป็นระเบียบซึ่งจะช่วยให้ประเทศพัฒนาได้งาย และรวดเร็วขึ้น เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ทำให้เกิดคุณธรรมข้ออื่นๆ ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ทำให้สังคมและประเทศชาติสงบ และเจริญก้าวหน้า ทำให้ผู้ใหญ่รักใคร่เอ็นดู คอยให้การสนับสนุน และให้ความเชื่อถือ ซึ่งจะนำพาสู่ความสำเร็จในทุกด้าน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า วินัยคือ กฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ และข้อตกลงที่กำหนดขึ้นให้ทุกคนสามารถควบคุมตนเองในเรื่องของอารมณ์ และประพฤติดังปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันเป็นไปตามกฎระเบียบของสังคม โดยเกิดจากความสำนึกขึ้นมาเอง แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก โดยไม่ได้เกิดจากการถูกบังคับจากอำนาจภายนอก ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ และตระหนักถึงคุณค่าการแสดงออก วินัยในตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริม เนื่องจากเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่นทำให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกันอย่างมีความสุข

2.9 มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

คำพอง สมศรีสุข (2546, หน้า 44) ได้ศึกษาการเจริญสติแบบเคลื่อนไหวของหลวงพ่อกุญแจ จิตตสุโก กล่าวว่า การเจริญสติ คือการมีสติกำหนดรู้กายเคลื่อนไหว ใจนิ่งกนิค ให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำได้ทุกอิริยาบถ

เมื่อความคิดเกิดขึ้นเรารู้เท่าทันความคิดนั้น ความคิดก็จะหยุด จะไม่คิดต่อ ไม่ปรุงแต่ง ต่อให้เป็นทุกข์ เพราะเรารู้เท่าทันมันว่า ความคิดเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ด้วยตัวของมันเอง ทุกข์ก็จะลดลง และหมดไปในที่สุด

พระทรัพย์ชู มหาวิโร (2554, หน้า 9 อ้างอิงจาก พระธรรมโกศาจารย์, 2528, หน้า 20-21) กล่าวไว้ว่า สติ แปลว่า เล่น การเล่น เป็นการเล่นมาของความรู้ เล่นมาแห่งความทรงจำ สติเป็นเครื่องขนส่ง หากเรามีปัญญามาก หรือความจำมากแต่เล่นมาไม่ทันกับเวลาที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น นั่นคือไม่มีสติ สติจึงเป็นเครื่องขนส่งความรู้ ความจำมาใช้ให้ทันเวลาที่เกิดขึ้น

กฤษกร เพชรนอก (2560, หน้า 60) กล่าวว่า สติ คือความระลึกได้ ความนึกขึ้นได้ ความไม่เพลา ผูกคิดได้ การควบคุมจิตไว้ในกิจ หมายถึง อากาโรที่จิตนึกถึง สิ่งที่จะทำอะไรจะพูดได้ เป็นอากาโรที่ไม่หลงลืม ระบับยับยั้งใจได้ ไม่พลั้งเพลอ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความไม่ประมาท

ดังนั้น การประพฤติ ปฏิบัติตน อย่างมีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ อย่างรอบคอบ ถูกต้องเหมาะสม และเพื่อให้การดำเนินชีวิตมีแนวทางในการปฏิบัติควรน้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลัก

2.10 รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้ยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี

มีผู้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้หลายท่าน ดังนี้

เกษม วัฒนชัย (2550, หน้า 164-165) ได้กล่าวถึงการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ จะต้องมึเงื่อนไข 3 ประการ คือ 1) เงื่อนไขหลักวิชา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการนำหลักวิชาความรู้ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมที่เหมาะสมมาใช้ทั้งในชั้นวางแผน และปฏิบัติ เป็นเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้ (Knowledge Base Economy) และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) 2) เงื่อนไขคุณธรรม การสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมโดยกลไกการเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาอบรมในโรงเรียน การสั่งสอนศีลธรรมจากศาสนา และการฝึกจิตข่มใจของตนเอง ซึ่งบุคคล ครอบครัว องค์กรหรือชุมชนที่จะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ จะต้องนำระบบคุณธรรม

และความซื่อสัตย์สุจริตมาประพฤติปฏิบัติก่อน 3) เงื่อนไขในการดำเนินชีวิต ต้องมีความรอบรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต มีความเข้มแข็ง อดทน มีความเพียร มีสติปัญญา และมีความรอบคอบ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นระบบเศรษฐกิจแห่งความสุข ระบบเศรษฐกิจแห่งคุณธรรม เป็นระบบเศรษฐกิจเพื่อความยั่งยืน เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับตัวเอง และหน่วยงานจะช่วยให้ชีวิตและหน่วยงานมีความสมดุลทั้งในยามปกติ และยามวิกฤติจะมีภูมิคุ้มกันหรือความเข้มแข็ง พร้อมรับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงได้ 3 ด้านชีวิต และองค์กรก็จะรอดหน้าไปอย่างมั่นคง

สมพร เทพสิทธา (2550, หน้า 15-16) ได้กล่าวถึงปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริว่า ประกอบด้วยหลักการ หลักวิชา และหลักธรรมหลายประการ อาทิ 1) เป็นปรัชญาแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนถึงระดับรัฐ 2) เป็นปรัชญาในการพัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง 3) จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี 4) ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางภายนอกและภายใน 5) จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และดำเนินการทุกขั้นตอน 6) จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับมีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และมีความรอบคอบ

หลักการที่สำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความพอประมาณ หมายถึง การปฏิบัติตามทางสายกลาง มีความไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจจะต้องไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การมีคุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เตรียมตัวให้พร้อมทั้งกับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไขการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ การตัดสินใจ และการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรม เป็นพื้นฐาน

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้ เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาเชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2. เงื่อนไขคุณธรรม มีจิตสำนึกในด้านคุณธรรม และจริยธรรม เช่นความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียรความอดทน มีความพอประมาณ ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต

กล่าวโดยสรุปถึงการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง คือ การมีสติปัญญา รู้จักตนเอง ผูกพันตนจนเกิดปัญญา เข้าใจและประพฤติตามหลักคุณธรรม เช่น ละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป เมตตากรุณา ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีปัญญารู้ว่าควรทำอะไรเพื่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้น ความพอเพียงจึงเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2.11 มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจ

ฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละเอียด เกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา

พระโสภณคณาภรณ์ (2522, หน้า 166-171) กล่าวว่า หิริ โอตตปปะ เป็นมโนธรรมนี้เองที่แยกให้แตกต่างจากสัตว์ ในด้านพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลในสังคม จะยึดหลักการไม่เบียดเบียนตนเองคนอื่นให้เดือดร้อน เพราะพฤติกรรมต่างๆ จะอยู่ภายใต้การควบคุมของหิริโอตตปปะ ให้สังเกตว่า หิริโอตตปปะเป็นความสำนึกที่เกิดขึ้นจากการยอมรับความสำคัญของตนเอง สังคม เงื่อนไขทางสังคม และศาสนา

อำมลา กมลมาลย์ (2553, หน้า 20-21 อ้างอิงจาก พระพรหมคุณาภรณ์, 2538, หน้า 65) ธรรมที่ช่วยคุ้มครองทั้งมนุษย์ และสัตว์ทั้งหลาย ไม่เบียดเบียนกัน มีเมตตากรุณาต่อกัน ต่างไว้วางใจกันและกัน ในเรื่องต่างๆ เช่น ชีวิต ทรัพย์สิน และของรักของหวง เป็นคุณธรรมที่สนับสนุนหลักมนุษยธรรมให้เป็นไปด้วยดี โดยชักนำจิตใจของบุคคลให้เกิดความละเอียดต่อความชั่ว และความเกรงกลัวต่อความประพฤติชั่ว

และผลของความชั่วที่จะติดตามมาทั้งยังป้องกันไม่ให้เกิดชั่ว ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นหลักธรรมสนับสนุนให้บุคคลมีสามัญสำนึกในการละเว้นความชั่วทุจริต เป็นการเบียดเบียนตนและผู้อื่นให้เดือดร้อนภายหลัง ธรรมที่ช่วยให้โลกมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เดือดร้อนและลำบากน่ายว

1. หิริ แปลว่า ความละอายแก่ใจ ความละอายต่อบาป หิริ หมายถึงความละอายใจตัวเองต่อการทำความชั่วความผิด ต่อการประพฤติทุจริตทั้งหลาย และความละอายใจตัวเองที่จะละเว้นความดี ซึ่งควรจะทำให้เกิดมีในตน เช่นนี้เรียกว่ามีหิริ หิริเกิดขึ้นได้ด้วยคิดถึงการศึกษา ฐานะ ยศศักดิ์ชาติตระกูลของตน คิดถึงความเสียกายที่จะเกิดขึ้น รวมกับความกลัวกลัวของจิตใจที่จะไม่ทำชั่วเช่นนั้น หิริ เป็นธรรมรักษาคุ้มครองโลก ทำให้โลกเกิดสันติ ทำให้คนเราอยู่กันอย่างสงบสุข เพราะคนมีหิริ จะเกลียดความชั่ว และละอายที่จะทำความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำให้ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่โลก และสรรพสัตว์ทั้งปวง

2. โอตตัปปะ แปลว่า ความเกรงกลัว หมายถึงความสะดุ้งต่อผลของความชั่ว ต่อผลของความทุจริตที่ทำไว้ โอตตัปปะ เป็นอาการที่จิตใจหวั่นไหวเมื่อจะทำความชั่ว เพราะกลัวความผิดจะตามให้ผลภายหลัง เกิดขึ้นได้เพราะคิดถึงโทษหรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากการทำชั่ว จากการประพฤติทุจริตของตน เช่น ตัวเองต้องเดือดร้อนเกิดความเสียหาย เสียทรัพย์สินเงินทอง เสียอิสรภาพ หรือถูกคนอื่นตำหนิติเตียน ถูกสังคมรังเกียจ เป็นต้น โอตตัปปะ เป็นธรรมคุ้มครองโลกคู่กับหิริ เพราะคนที่มีโอตตัปปะ ย่อมกลัวที่จะทำความผิด ทำให้งดเว้นจากการประพฤติต่างๆ ได้ อันเป็นเหตุให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข เกิดสันติภาพขึ้น

ดังนั้นการเอาชนะจิตใจฝ่ายต่ำ หรือกิเลสตัณหาในใจตนเอง เอาชนะจิตใจที่คิดชั่ว หรือผิดศีลธรรม ด้วยการคิดดี และทำความดี การแก้ไขนิสัยที่ไม่ดี ฝึกให้นิสัยดีขึ้นมาทดแทน คือ เอาชนะใจตนเองได้

2.12 คำนี้ถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่า

ผลประโยชน์ของตนเอง

การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสำนึกต่อสังคม จิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ หรือการมีจิตสาธารณะนั้น มีผู้ให้ความหมายของจิตสาธารณะไว้หลากหลาย ดังนี้

ราชบัณฑิตสถาน (2538, หน้า 231) ให้ความหมายของจิตสำนึกว่า หมายถึง ภาวะที่จิตตื่น และรู้สึกตัว สามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 รูป รส กลิ่น เสียง และสิ่งที่สัมผัสได้

กนิษฐา นิตน์พัฒนา และคณะ (2541, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของคำว่าจิตสำนึกสาธารณะ ว่าเป็นคำเดียวกับจิตสำนึกทางสังคม หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่รวมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

กรรยา พรรณนา (2553, หน้า 56 อ้างอิงจาก คักดีชัย นิรัญทรี, 2541, หน้า 57) กล่าวว่า การมีจิตสำนึกสาธารณะคือ มีจิตใจที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม คำนึงถึงความสำคัญของสิ่งอันเป็นของต้องใช้ หรือมีผลกระทบร่วมกันในชุมชน เช่น ป่าไม้ ความสงบสุขของชุมชน

ยุทธนา อุทโช (2557, หน้า 55 อ้างอิงจาก สมพล เข้มกำเนิด (2556, หน้า 59) สรุปว่า จิตสาธารณะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเป็นรูปธรรม ในเชิงสร้างสรรค์หรือพัฒนาบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม หรือแสดงความรับผิดชอบ ต่อสังคม และส่วนรวมจิตใจที่มุ่งมั่น เสียสละ ตระหนักถึงคุณค่าในการร่วมใช้สิ่งของ และช่วยเหลือดูแลสิ่งต่างๆ ที่เป็นสาธารณสมบัติ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจิตสาธารณะนั้นหมายถึงการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จิตสำนึกต่อสังคม จิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ ตระหนักในสิทธิและความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม มากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน

ค่านิยมหลัก 12 ประการ กำหนดขึ้นมาเพื่อให้คนไทยทุกคนยึดถือ และปฏิบัติตาม มุ่งปลูกฝังให้คนไทยทุกคนตระหนักถึงคุณค่าของการปฏิบัติตนที่ดีงาม รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย มีความเข้าใจและเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รวมถึงเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามให้กับสังคมไทย นำไปสู่ความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติอันจะนำมาซึ่งความสงบสุข และความเจริญก้าวหน้าของชาติ

3. ลำดับขั้นตอนการปลูกฝังค่านิยมหลัก 12 ประการ

1. ศึกษาค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ รวมทั้งนิยามและพฤติกรรมบ่งชี้ เพื่อพิจารณาว่ารายการใดครอบคลุมและสอดคล้องกับลักษณะกิจกรรมหรืองานที่มอบหมายแก่ผู้เรียน

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรม
ด้านจิตพิสัยของ ผู้เรียน
3. ศึกษาแนวปฏิบัติและวิธีการพัฒนาตัวชี้วัดของแต่ละพฤติกรรม
อันเป็นคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
4. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนก่อนการพัฒนา
5. กำหนดสัดส่วนการให้คะแนน วิธีการประเมินและเกณฑ์การประเมิน
พฤติกรรมของผู้เรียนในแต่ละรายการสอน หน่วยการเรียนรู้ หรือกิจกรรมที่จะดำเนินการ
6. เลือกพัฒนา หรือสร้างเครื่องมือประเมินพฤติกรรมตามความเหมาะสม
สอดคล้อง กับลักษณะกิจกรรมหรืองาน
7. ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางที่กำหนดไว้และประเมินผล
เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

4. ตัวบ่งชี้ความมีคุณลักษณะตามกรอบ ค่านิยมหลัก 12 ประการ

ลักษณะที่แสดงออกถึงการมีคุณธรรม จริยธรรมตามกรอบค่านิยมหลัก
12 ประการ มีดังนี้ คือ

1. มีความรักชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์หมายถึง การประพฤติ
ปฏิบัติตนที่แสดงถึงการ เป็นพลเมืองที่ดี ด้วย ความสำนึก ความภาคภูมิใจในเอกราช
และความเสียสละของ บรรพบุรุษไทย ปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และจงรักภักดี
ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

พฤติกรรมบ่งชี้ คือ

1. ร่วมกิจกรรมเข้าแถวยืนตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ
2. ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือ
3. ร่วมกิจกรรมวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเทิดทูนสถาบัน

พระมหากษัตริย์

2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติตนตามความเป็นจริงที่แสดงถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง
ยอมรับผลการกระทำของตนเองและผู้อื่น รู้จักควบคุมตนเองเมื่อประสบความยากลำบาก
และไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย

พฤติกรรมบ่งชี้ คือ

1. ประพฤติปฏิบัติตนตาม ความเป็นจริงที่แสดงถึงการยึดมั่น
ในความถูกต้อง ยอมรับผลการกระทำของตนเอง และผู้อื่น
2. เสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และสติปัญญาในการช่วยเหลือ
ผู้อื่นและสังคม
3. ควบคุมตนเองเมื่อประสบความยากลำบาก และไม่ก่อให้เกิด
ความเสียหาย

3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ หมายถึง
การประพฤติ ปฏิบัติตนที่แสดงถึงการรู้จักบุญคุณ และการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่
ผู้ปกครองครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณ

พฤติกรรมบ่งชี้ คือ

1. การประพฤติ ปฏิบัติตนที่แสดงถึงการรู้จักบุญคุณ และการ
ตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณ
2. เอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือภารกิจการทำงาน ปฏิบัติตนตามคำสั่งสอน
ที่ถูกต้อง และเหมาะสม
3. ตอบแทนบุญคุณของ พ่อแม่ ผู้ปกครองครูบาอาจารย์
และผู้มีพระคุณ

4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม หมายถึง
การประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงถึงการแสวงหาความรู้ทั้งทางตรง และทางอ้อมอย่าง
สม่ำเสมอด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ เพียรพยายามในการ ศึกษา และปฏิบัติงานใช้สติปัญญา
ในการแก้ปัญหา และพัฒนาสิ่งใหม่ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

พฤติกรรมบ่งชี้ คือ

1. แสวงหาความรู้ทั้งทางตรง และทางอ้อม
2. มุ่งมั่นตั้งใจเพียรพยายามในการศึกษา และปฏิบัติงาน
3. แก้ปัญหา และพัฒนาสิ่งใหม่ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงามหมายถึง การประพฤติปฏิบัติ
ตนที่แสดงให้เห็นคุณค่าความสำคัญ ภาคภูมิใจอนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรม และประเพณี
ไทยอันดีงาม

พฤติกรรมบ่งชี้ คือ

1. เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นไทย

2. ภาคภูมิใจในความเป็นไทยใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง เลือกใช้
สินค้าไทย แสดงกิจกรรมารยาทไทยจนเป็นแบบอย่างที่ดี

3. อนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรม และประเพณีไทยอันงดงาม

6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแม่และแบ่งปันหมายถึง
การประพฤติปฏิบัติตนโดยยึดมั่นในคำสัญญา มีจิตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่นเท่าที่
ทำได้ทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย และกำลังสติปัญญา

พฤติกรรมบ่งชี้ คือ

1. ประพฤติตนตามหลักศีลธรรมอันดีงามปฏิบัติ และเข้าร่วม
กิจกรรมของศาสนาที่ตนนับถืออย่างสม่ำเสมอจนเป็นแบบอย่างที่ดี

2. ปฏิบัติโดยยึดตามกติกา ข้อตกลง กฎ ระเบียบของสถานศึกษา

3. หวังดีโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือผู้อื่นตามโอกาส

4. ให้แบ่งปัน เอื้อเฟื้อ และช่วยเหลือผู้อื่น

7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุขที่ถูกต้องหมายถึง การแสดงออก ถึงการมีความรู้ความ เข้าใจ ประพฤติปฏิบัติตน
ตามหน้าที่ และสิทธิของตนเอง เคารพในสิทธิของผู้อื่น ภายใต้การปกครองในระบบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

พฤติกรรมบ่งชี้ คือ

1. เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข

2. เคารพสิทธิของผู้อื่น

3. ปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข

8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่หมายถึง
การประพฤติปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับ และกฎหมายไทยมีความ
เคารพและนอบน้อมต่อผู้ใหญ่

พฤติกรรมบ่งชี้ คือ

1. ตรงต่อเวลา

2. ประพฤติตรงตามคำสั่งหรือข้อบังคับของสถานศึกษา

3. เคารพและนอบน้อมต่อผู้ใหญ่

9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำอย่าง อบคอบ ถูกต้องเหมาะสม และน้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

พฤติกรรมบ่งชี้ คือ

1. คิดดี พูดดี ทำดี
2. สุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพ

และกาลเทศะ

3. รอบคอบเหมาะสมกับวัย สถานการณ์ และบทบาทของตนเอง ตามแนวพระราชดำรัส

10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้ยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดีหมายถึง การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้มีคุณธรรม และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พฤติกรรมบ่งชี้ คือ

1. ใช้วัสดุถูกต้อง พอเพียง และเหมาะสมกับงาน
2. เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า
3. ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามกำหนด

โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของตนเอง และผู้อื่น

11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอาย เกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนาหมายถึง การปฏิบัติให้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัย และมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความละอาย และเกรงกลัวต่อบาป ไม่กระทำความชั่วใดๆ ยึดมั่นในการทำความดีตามหลักศาสนา

พฤติกรรมบ่งชี้ คือ

1. ดูแลรักษาสุขภาพร่างกายตามสุขอนามัย
2. ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข
3. ไม่นำทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นของตนเอง

4. หลีกเลี้ยงแหล่งมั่วสุ่ม

12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเองหมายถึง การประพฤติปฏิบัติตน และให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และประเทศชาติ ยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อรักษาประโยชน์ของส่วนรวม

พฤติกรรมบ่งชี้ คือ

1. มีจิตอาสาอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อสังคม และส่วนรวม
2. เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น

5. กิจกรรมที่สอดคล้องแทรกค่านิยมหลัก 12 ประการ

การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องแทรกค่านิยมหลัก 12 ประการของครูโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล ตามตัวบ่งชี้ความมีคุณลักษณะตามกรอบ ค่านิยมหลัก 12 ประการ สำหรับนักเรียนโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล ซึ่งจากการประชุมกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้กำหนดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องแทรกค่านิยมหลัก 12 ประการ เพื่อพัฒนา และส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย 8 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมหน้าเสาธง หมายถึง การปฏิบัติของนักเรียนโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล เกี่ยวกับการเคารพธงชาติ สวดมนต์ ไหว้พระ และฟังคำสั่งสอนชี้แนะจากครูเวรประจำวัน
2. กิจกรรมคนดีศรีหนองแวง หมายถึง กิจกรรมที่นักเรียนโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล กระทำความดีทั้งที่บ้าน โดยผู้ปกครองนักเรียนเป็นผู้บันทึกความดีนั้น และที่โรงเรียนโดยมีครูเป็นผู้บันทึก และมีการตรวจสอบโดยครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน ซึ่งเป็นงานหนึ่งในกลุ่มบริหารงานทั่วไป
3. กิจกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การดำเนินการเพื่อพัฒนา และปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักเรียนและครู ต้องร่วมมือกัน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโดยเป็นความรับผิดชอบของครูฝ่ายวิชาการ และครูทุกกลุ่มสาระ โดยเฉพาะ 5 วิชาหลักที่ใช้ในการสอบการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test : O-Net) คือ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ

4. กิจกรรมตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง หมายถึง กิจกรรมที่รักษา วัฒนธรรมประเพณีไทย และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าในพิธีการทางพระพุทธศาสนาเป็น กิจกรรมที่นำวัดเข้ามาในโรงเรียนโรงเรียน โดยจะทำกิจกรรมนี้ทุกๆ เดือน เพื่อให้นักเรียน ได้เข้าใจบทบาทของการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแบ่งปันโดยเริ่มจาก การให้ทานด้วยการตักบาตร ครู และนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

5. กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมที่เสริมสร้างวิถี ประชาธิปไตยในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล ได้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ตลอดจนจรรยาบรรณ ส่งเสริม และปลูกฝังให้รู้จักคุ้นเคยกับพื้นฐานความคิดแบบประชาธิปไตย ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างสูงสุดทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ เห็นคุณค่าของการเป็นทีม พัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาคุณลักษณะทางสังคม เสริมสร้างทักษะการสื่อสาร รวมถึงการสร้าง ความเชื่อมั่น และเห็นคุณค่าของตนเอง ความรู้ทักษะ และคุณลักษณะที่ สามารถนำมาใช้ในการประพฤติปฏิบัติตนทั้งในครอบครัว ในโรงเรียน และในชุมชนตามวิถี ประชาธิปไตย

6. กิจกรรมวินัยดี พาทีไพบเราะ หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียน โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูลตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ของโรงเรียน กฎหมายบ้านเมือง เพื่อกำจัดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ครูคอยสอดส่องดูแล แนะนำ บังคับปรามไม่ให้นักเรียนกระทำผิด ปราศจากสิ่งเสพติด สื่อลามกอนาจาร การพนัน และการทะเลาะวิวาท ส่งเสริมให้นักเรียนพูดจาไพเราะ ไม่ใช้ถ้อยคำที่หยาบคาย และรู้จัก พูดให้ถูกกาลเทศะ

7. กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง กิจกรรมที่ปลูกฝังให้นักเรียน โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล รู้จักรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน โดยทาง โรงเรียนได้จัดเขตพื้นที่รับผิดชอบให้นักเรียนร่วมกันดูแลทำความสะอาดตามพ่อครู แม่ครู และจัดตกแต่งพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายนั้นให้ร่มรื่นสวยงาม โดยเริ่มทำกิจกรรม ในตอนเช้า เมื่อนักเรียนมาถึงโรงเรียน เวลาประมาณ 07.45 – 08.10 น. ของทุกวัน

8. กิจกรรมดอกแวงฟุ้งกลิ่นดินถิ่นรากเหง้า หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งเน้น ให้นักเรียนโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล เป็นบุคคลที่มีน้ำใจ มีความกตัญญูรู้คุณของครู อาจารย์ และชุมชน ไม่ประพฤติเห็นแก่ตัว รักใคร่ปรองดองกันในหมู่เพื่อนนักเรียน ส่งเสริม

เพื่อนในทางที่ถูกที่ควร มีความเสียสละ มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อกิจกรรมทางสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนได้กระทำประโยชน์ให้สถานศึกษาเดิมที่เคยเรียน ภาคเรียนละหนึ่งครั้ง

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณธรรม ของนักเรียนโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ดำเนินการ 2 แนวทาง ดำเนินการโดย

- 1) การพัฒนาบุคลากร เพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องตามหลัก
- 12 ประการ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล ดำเนินการโดย การศึกษา

ดูงานโรงเรียนตัวอย่าง ที่มีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การดำเนินการพัฒนาการจัดการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องตามหลัก 12 ประการ การเขียนแผน และการดำเนินการพัฒนาการจัดการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องตามหลัก 12 ประการของของครู ตลอดจนการการนิเทศติดตามผล และ 2) กิจกรรมพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องตามหลัก 12 ประการ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล ทั้งหมด 8 กิจกรรม ประกอบด้วย

- 1) กิจกรรมหน้าเสาธง 2) กิจกรรมคนดีศรีหนองแวง 3) กิจกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) กิจกรรมตัดบาตรข้าวสารอาหารแห้ง 5) กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน 6) กิจกรรมวินัยดี พาทีไพบระ 7) กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ 8) กิจกรรมดอกแวงฟุ้งกลิ่นคืนถิ่นรากเหง้า

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research หรือ PAR) เป็นรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการอีกประเภทหนึ่ง ที่ใช้กระบวนการความร่วมมือของนักวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยร่วมมือในการทำวิจัยร่วมกันตามหลักประชาธิปไตย เพื่อทำการปรับปรุง เปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเป็นผู้ร่วมทำวิจัยกับนักวิจัย การมีส่วนร่วมนี้จะต้องมีตลอดกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอนของการวิจัย ทำให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเกิดการเรียนรู้การทำวิจัยได้ด้วยตัวเอง ทำให้ผลการวิจัยที่ได้มีความน่าเชื่อถือและยั่งยืนมากยิ่งขึ้นการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม จำเป็นต้องใช้องค์ความรู้แบบสหวิทยาการด้วยการสร้างความรู้ใหม่ที่เกิดจากการผสมผสานความรู้ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเข้าด้วยกันแล้วใช้ความรู้ใหม่นั้นไปเปลี่ยนแปลง หรือปฏิรูปความเป็นจริงที่ดำเนินการวิจัย

1. ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

ชูชาติ พวงสมจิตร (2550, หน้า 6) สรุปความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ไว้ว่า การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การวิจัยที่มุ่งศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหา ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผล โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งสร้างพลังอำนาจให้กับประชาชน โดยทุกขั้นตอนมีสมาชิกของชุมชนเข้าร่วมด้วย

วิโรจน์ สารรัตนะ (2550, หน้า 15) ยังได้กล่าวถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ว่าผู้ถูกวิจัยได้ถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถูกกระทำเป็นผู้กระทำหรือร่วมกระทำและผู้ถูกวิจัยจะมีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน

สุภางค์ จันทวานิช (2552, หน้า 67) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) หมายถึง วิธีการที่ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมวิจัยเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการวิจัย นับตั้งแต่การกำหนดปัญหา การดำเนินการ การวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือส่งเสริมกิจกรรม

นิยม บุญมีทองอยู่ (2556, หน้า 71) สรุปไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน ซึ่งกระบวนการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลสนเทศ จะเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์การเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมของการวิจัยทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินผลการปฏิบัติ และการสะท้อนผลการดำเนินงานร่วมกัน

จากความหมายต่างๆ และนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) คือ การวิจัยที่มุ่งศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหา ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผล โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งสร้างพลังอำนาจให้กับประชาชน โดยทุกขั้นตอนมีสมาชิกของชุมชนเข้าร่วมด้วย

2. หลักการของการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

ชอบ เข้มกลัด และโกวิท พวงงาม (2547, หน้า 26-29) เสนอหลักการของการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม โดยอ้างถึงข้อเขียนของ พันธุ์ทิพย์ รามสูตร (2540) ไว้ดังนี้

1. ให้ความสำคัญและเคารพต่อภูมิความรู้ของชาวบ้าน โดยยอมรับว่าความรู้พื้นบ้านตลอดจนระบบการสร้างความรู้ และกำเนิดความรู้ในวิธีอื่นที่แตกต่างไปจาก

นักวิชาการ ยังเป็นสิ่งปฏิบัติและยอมรับกันแพร่หลายในหมู่ชาวบ้าน คนยากจน เพื่อเป็นหนทางแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของเขา

2. ปรับปรุงความสามารถ และศักยภาพของชาวบ้าน ด้วยการส่งเสริม ยกย่อง และพัฒนาความเชื่อมั่นในตัวเองของเขา ให้สามารถวิเคราะห์ และสังเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของเขาเอง ซึ่งเป็นการนำเอาศักยภาพเหล่านี้มาใช้ประโยชน์แทนที่จะเฉยเมย ละเลย หรือเหยียดหยามว่าเป็นสิ่งไร้ค่าเช่นเคยปฏิบัติกันมา

3. ให้ความรู้ที่เหมาะสมกับชาวบ้านและคนยากจน โดยให้สามารถรับความรู้ที่เกิดขึ้นในระบบสังคมของเขา และสามารถที่จะทำความเข้าใจ แปลความหมาย ตลอดจนนำไปใช้ได้เหมาะสม

4. สนใจปริทัศน์ของชาวบ้าน โดยการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม จะช่วยเปิดเผยให้เห็นคำถามที่ตรงกับปัญหาของชาวบ้าน เช่น การถูกกีดกันหรือแปลกแยก (alienated) จากผืนดิน และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ การต้องดิ้นรนต่อสู้กับแรงบีบคั้นจากผู้มีอิทธิพล ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นคำถามที่นักวิจัยรูปแบบเก่าไม่มีใครนึกถึง และไม่เคยเป็นจุดเน้นในการค้นหาความรู้มาก่อน

5. ปลดปล่อยความคิด การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมจะช่วยให้ชาวบ้าน และคนยากจนสามารถใช้ความคิดความเห็นของตนอย่างเสรี ในการมองสภาพการณ์ และปัญหาของตนเองสามารถใช้วิจารณ์ญาณในการวิเคราะห์วิจารณ์ ตรวจสอบสภาพเท็จจริงต่างๆ สามารถยืนหยัดต่อต้านพลังอิทธิพลจากภายนอก หรือจากอำนาจกดขี่ของผู้มีอำนาจ

Robin McTaggart (1991, pp. 172–179) กล่าวถึงหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า ประกอบไปด้วย 1) การดำเนินงานร่วมกันของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน 2) การเปลี่ยนแปลงวิถีศึกษาโดยการเข้าร่วมปฏิบัติงาน 3) การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการทำงานของกลุ่ม สถาบันและสังคม 4) การปฏิบัติการและการสะท้อนกลับ 5) การใช้ความรู้ลงสู่การปฏิบัติ 6) การสร้างความรู้ที่ได้เกิดจากการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติ เกิดจากการแบ่งปันจากกลุ่มทำงานและเกิดจากการพัฒนางานวิชาการ 7) การปฏิบัติที่เกี่ยวกับนโยบาย 8) การใช้วิธีการที่หลากหลายวิธีและ 9) ดำเนินการวิจัยตามทฤษฎี

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า หลักการของการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม มีหลักการที่ตระหนักถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ คือเคารพความคิดเห็นของชาวบ้าน

ยกย่องของภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน เพราะเป็นความคิดในการแก้ไขปัญหา จัดการปัญหา ให้กับชุมชนด้วยความสามารถของชาวบ้านที่เรียนรู้ที่แก้ไขปัญหาด้วยตนเองเพราะชาวบ้านจะเป็นผู้ที่รู้วาททรัพยากรใดที่มีอยู่ในชุมชนที่จะสามารถนำมาจัดการปัญหา และแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงกับสาเหตุ ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาประสบความสำเร็จจากในอดีต ที่ภูมิปัญญาต่างๆ ของชาวบ้านไม่ได้รับความสนใจจากสังคมก็ได้รับการยอมรับ และทำให้ชาวบ้านได้เห็นถึงศักยภาพของเขามีอยู่ การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม จะมีส่วนกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความสนใจและมีจิตสำนึกในการร่วมจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งการคิด และวิเคราะห์สภาพปัญหาที่แท้จริงและลงมือปฏิบัติ ซึ่งสิ่งที่ชุมชนจะได้รับ จากการพัฒนาชุมชน คือ การเรียนรู้หลักในการพัฒนาอย่างถูกต้องเป็นกระบวนการ มากขึ้น การแก้ปัญหาด้วยตนเอง และความรู้สึกมีคุณค่า ก่อให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน

3. ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

ไพโรจน์ ชลารักษ์ (2548, หน้า 20-21) อธิบายไว้ว่า หากพิจารณา ในรูปของกระบวนการวิจัย การมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ สามารถระบุได้ตามลำดับขั้น หรือกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้หลายขั้นตอน ซึ่งช่วยให้เห็นบทบาท หน้าที่ของผู้เข้าร่วมการวิจัยแต่ละฝ่ายได้อย่างชัดเจน และในทางปฏิบัติแล้ว กระบวนการวิจัยก็ต้องดำเนินไปโดยความร่วมมือกับทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ ขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบสิ้นกระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. ขั้นการศึกษาบริบท ในขั้นนี้ นักวิจัยจะทำการกำหนดพื้นที่หรือ อาณาบริเวณที่จะทำการศึกษาวิจัยเพื่อทำประชาคม โดยมีนักพัฒนาประชาสัมพันธ์ชักชวน ให้ชาวบ้านเข้าร่วม และชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย
2. ขั้นกำหนดปัญหา ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยสรุปคำถามหรือปัญหา รวมทั้งอธิบายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการแก้ไขปัญหาให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้เห็นภาพ และเกิดความเข้าใจตรงกัน ส่วนนักพัฒนาทำความเข้าใจประเด็นปัญหา และมองถึงผลของการวิจัยได้อย่างชัดเจน และครอบคลุมส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ และชาวบ้าน ได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้ข้อมูล และแสดงความคิดเห็น/ความต้องการ ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้ว การวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพจริงที่เกิดขึ้นหรือสอดคล้องกับความต้องการพัฒนาที่ประสงค์ได้นั้น ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นการที่นักวิจัยจะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในชุมชนท้องถิ่น รวมถึงการสร้างความตระหนักในบทบาทและความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ขั้นการกำหนดปัญหาร่วมกับชาวบ้านในชุมชน

จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการให้เกิดผลอย่างแท้จริง ก่อนจะเริ่มดำเนินงานในขั้นตอนอื่น

3. ขั้นตอนการวางแผนปฏิบัติงานวิจัยในขั้นตอนนี้ นักวิจัยจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัยให้ชัดเจน รวมทั้งระบุด้วยว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยแต่ละฝ่ายจะมีส่วนร่วมอะไร และอย่างไร เมื่อใดบ้าง พร้อมทั้งแผนการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนวิธีการวิจัยส่วนนักพัฒนาจะเข้าร่วมปฏิบัติการวิจัยโดยติดตามผลการดำเนินงานวิจัยทุกขั้นตอน และคอยตรวจสอบผลของการดำเนินงานว่ามีสิ่งใดที่ผิดพลาด หรือไม่เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมาย หรือมีสิ่งใดที่เกิดแทรกซ้อนขึ้นมาหรือไม่ โดยชาวบ้านนั้น จะเข้ามามีส่วนร่วมลงมือในการปฏิบัติงานวิจัยตามแผน และตรวจสอบผลว่าพึงพอใจหรือไม่

4. ขั้นตอนการติดตาม ตรวจสอบและปรับปรุงรวมทั้งการแก้ไขระหว่างการปฏิบัติงานวิจัยในขั้นนี้ นักวิจัยที่เข้าร่วมโดยการพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยอาศัยข้อมูลจากทุกฝ่าย แล้วนำมาทำการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายโดยนักพัฒนาจะเข้ามีส่วนร่วมด้วยการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานวิจัยและประเมินว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ เป็นต้น และประชาชนหรือชาวบ้านจะเข้าร่วมด้วยการรับรู้ถึงการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานตามที่นักวิจัยกำหนด รวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ที่แสดงถึงความพึงพอใจและความสำเร็จของการดำเนินการวิจัย

5. ขั้นตอนการสรุปผลการวิจัยในขั้นตอนนี้ นักวิจัยจะทำการสรุปผลการวิจัยและเรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยออกเผยแพร่ นักพัฒนามีส่วนร่วมด้วยการรับทราบ และตรวจสอบประเมินผลการวิจัยว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหา และอุปสรรคอย่างไรบ้าง โดยชาวบ้านเข้ามีส่วนร่วมด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับผลของการวิจัยว่าพึงพอใจ และได้ผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ และแสดงความคิดเห็นอื่นประกอบข้อมูลด้วยว่าเพราะเหตุใด

Kemmis & Mc Taggart ได้แสดงขั้นตอนหลักของกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีรากฐานการพัฒนาจากแนวคิดของ Lewin โดยเฉพาะการประยุกต์ในเรื่องการกระทำตามหลัก (core activities) ของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Kemmis & Mc Taggart, 1998 อ้างถึงใน องค์การนิยพัฒน์, 2551, หน้า 301-303) ได้จำแนกกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก คือ

1. การวางแผน (planning)
2. การลงมือปฏิบัติงาน (action)
3. การสังเกตผลการปฏิบัติงาน (observation)
4. การสะท้อนกลับการปฏิบัติงาน (reflection)

แบบวงจรการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & Mc Taggart (1998) เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในบรรดานักวิชาการหรือผู้สนใจการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยทั่วไป ดังจะเห็นได้จากมีผู้นำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นแบบการวิจัยในชั้นเรียนอย่างแพร่หลายภายหลังจากที่ Kemmis และผู้ร่วมงานของเขา คือ Mc Taggart ได้นำเสนอวงจรการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยมีรากฐานมาจากแนวคิดของ Lewin ซึ่งเป็นครั้งแรกในการประชุมเชิงวิชาการของสมาคมการวิจัยทางการศึกษาแห่งประเทศไทย ออสเตรเลีย ณ เมืองซิดนีย์ ปีคริสต์ศักราช 1980 (Elliott, 1991; Kemmis, 1982, cited in Elliott, 1991) และนับจากเวลานั้นเป็นต้นมา Kemmis และเพื่อนร่วมงานที่มหาวิทยาลัย Deakin ประเทศออสเตรเลีย (Kemmis & Mc Taggart, 1988–2000) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง มีผลงานการวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณชนเป็นจำนวนมาก แบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดดั้งเดิมของ Kemmis & Mc Taggart ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

วงจรการดำเนินงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & Mc Taggart (1998) ประกอบด้วยกิจกรรมการวิจัยที่สำคัญ 4 ขั้นตอนหลัก คือ การนำแผนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงไปในสภาพที่พึงปรารถนา (planning) การลงมือปฏิบัติการตามแผน (action) การสังเกตการณ์ (observation) กระบวนการ และผลของการเปลี่ยนแปลงตามแผน และการสะท้อนกลับ (reflection) กระบวนการและผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมทั้งการปรับปรุงแผนการปฏิบัติงาน (re-planning) และดำเนินการเช่นนี้ต่อไปเรื่อยๆ ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมหลักของการทำวิจัยที่หมุนเคลื่อนตามวัฏจักร หรือวงจรกระบวนการวิจัยในสถานที่ปฏิบัติงานดังกล่าวนี้ จึงเป็นเสมือนแหล่งที่ทำให้เกิดการก่อรูปความรู้เชิงปฏิบัติการและกลไกการนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นการดำเนินงานวิจัยที่ไม่แยกกิจกรรมการวิจัยออกจากกิจกรรมการแก้ไขปัญหา/พัฒนาผลที่กระทำในสถานที่ทำงานออกจากกัน โดยมีนักวิจัยและผู้เข้าร่วมในการวิจัยรวมพลังกันปฏิบัติงานวิจัย สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนตามวงจรการวิจัย

เชิงปฏิบัติการของ Kemmis & Mc Taggart (1998, อ้างถึงใน องอาจ นัยพัฒน์, 2551, หน้า 301-303) มีดังนี้

1. การวางแผน (planning) เป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติการไว้ก่อนล่วงหน้า โดยอาศัยการคาดคะเนแนวโน้มของผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ กอปรกับการระลึกถึงเหตุการณ์หรือเรื่องราวในอดีตที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขตามประสบการณ์ทางตรงและอ้อมของผู้วางแผนภายใต้การตระหนักและไตร่ตรองถึงปัจจัยการสนับสนุนหรือขัดขวางความสำเร็จในการแก้ปัญหา รวมทั้งสภาพการณ์อันเป็นเงื่อนไขอื่นๆ ที่แวดล้อมปัญหาอยู่ในเวลานั้น โดยทั่วไปการวางแผนจะต้องคำนึงถึงหลักการในเรื่องของความยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อจะได้สามารถปรับเปลี่ยนให้กลมกลืนกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจไม่เป็นไปตามเงื่อนไขหรือยากต่อการควบคุมให้เป็นไปในทางที่พึงปรารถนาได้ กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการจะต้องประกอบด้วยกิจกรรมที่ส่งผลต่อการแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่งเป็นอันดับหนึ่ง และจะต้องเป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับบริบททางด้านสังคม วัฒนธรรม การเมืองและอื่นๆ ที่เป็นอยู่ในสภาพการณ์เวลานั้น

2. การปฏิบัติการ (action) เป็นการลงมือดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ อย่างระมัดระวังและควบคุมการปฏิบัติการให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ตามแผน อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงการปฏิบัติการตามแผนที่กำหนดไว้มีโอกาสเกิดการพลิกผันหรือแปรเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขและข้อจำกัดในสภาพการณ์ในเวลานั้นได้ ด้วยเหตุนี้แผนปฏิบัติการที่ดีจะต้องมีลักษณะลักษณะเป็นเพียงแผนการทดลองหรือแผนชั่วคราว ซึ่งเปิดช่องทางให้ผู้ปฏิบัติการสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามเงื่อนไขปัจจัยที่เป็นอยู่ในขณะนั้น การปฏิบัติการที่ดีจะต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตภายใต้การใช้ดุลยพินิจตัดสินใจ สิ่งใดควรกระทำตามแผนที่วางไว้ สิ่งใดควรปรับเปลี่ยนให้เข้ากับปัจจัยที่เป็นอยู่ในขณะนั้นแล้ว จึงดำเนินกิจกรรมอื่นต่อไป ผู้ปฏิบัติการอาจใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนได้บางส่วน แต่ประสบการณ์เหล่านั้นก็เป็นเพียงสมมติฐานชั่วคราว (working hypothesis) ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในเวลานั้น

3. การสังเกตการณ์ (observation) เป็นการรวบรวมข้อมูลหลักฐานด้านกระบวนการและผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ได้ลงมือกระทำลงไป (ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ) ตลอดจนการสังเกตการณ์ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยขัดขวาง การดำเนินงานตาม

แผนที่วางไว้ และประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างลงมือปฏิบัติการตามแผนว่ามีสภาพลักษณะอย่างไร โดยการสังเกตการณ์ที่ใดจะต้องมีการวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้าอย่างคร่าวๆ โดยจะต้องมีขอบเขตไม่แคบ (จำกัด) หรือกว้างมากจนเกินไป เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางสำหรับการสะท้อนกลับกระบวนการและผลการปฏิบัติที่จะเกิดขึ้นตามมา นอกจากนี้ จะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่มองเห็นได้ด้วยตาและสัมผัสได้ด้วยกายหรือใจ และจะต้องมีความยืดหยุ่นต่อการเก็บรายละเอียดของสรรพสิ่งต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในหลายแง่มุมและหลายรูปแบบ ดังนั้น นักวิจัยเชิงปฏิบัติการจะต้องมีความไว (sensitivity) กล่าวคือ มีความพร้อมและตื่นตัวอยู่เสมอต่อการ “รับรู้และเข้าใจ” ต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ทั้งที่เกิดขึ้นและไม่เกิดขึ้นตามแผนที่ได้วางไว้ โดยผ่านทาง การสังเกตการณ์

4. การสะท้อนกลับ (reflection) เป็นการทวนระลึกถึงการกระทำตาม ที่บันทึกไว้จากการสังเกตอย่างครุ่นคิดไตร่ตรองในเชิงวิพากษ์กระบวนการ และผลการ ปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ตลอดจนการใคร่ครวญเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนและปัจจัย ขัดขวางการพัฒนา รวมทั้งประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่พึงประสงค์หรือไม่ กลยุทธ์อย่างหนึ่งที่ช่วยให้กระบวนการสะท้อนกลับเกิดขึ้นอย่างได้ผลได้แก่ การอภิปราย ชักถามในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์หรือประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเต็มไปสู่การฟื้นฟู หรือปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานตามแนวทางดั้งเดิมเปลี่ยนไปเป็นการปฏิบัติงานตาม วิธีการใหม่ ซึ่งใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการทบทวนและปรับปรุงการวางแผนปฏิบัติการ ในวงจรกระบวนการวิจัยในรอบหรือเกลียวต่อไป

สรุป การพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องค่านิยมหลัก

12 ประการ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล ตามนโยบายสำนักงานสภา ความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้แนวทางการพัฒนา 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การวางแผนร่วมกันวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้

ที่เพื่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องค่านิยมหลัก 12 ประการ ร่วมกันวางแผน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างสอดคล้องค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยการพัฒนาศักยภาพผู้ร่วม วิจัยและจัดกิจกรรมพัฒนาการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องค่านิยมหลัก 12 ประการ

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการ ร่วมกันปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาครูในการจัด กิจกรรมที่สอดคล้องค่านิยมหลัก 12 ประการ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล เพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องค่านิยมหลัก 12 ประการ สำหรับนักเรียน

ในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล โดยพัฒนาบุคลากร โดยการศึกษาดูงาน การอบรม
เชิงปฏิบัติการ การนิเทศติดตามผล และจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ
ของนักเรียน 8 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมหน้าเสาธง 2) กิจกรรมคนดีศรีหนองแวง
3) กิจกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) กิจกรรมตัดบาตรข้าวสารอาหารแห้ง
5) กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน 6) กิจกรรมวินัยดี พาทีไพบเราะ 7) กิจกรรมอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม และ 8) กิจกรรมดอกแวงฟุ้งกลิ่นคืนถิ่นรากเหง้า

ขั้นที่ 3 การสังเกตการณ์สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรมตามแนวทาง
ที่กำหนดไว้โดยดำเนินการไปพร้อมกับ ขั้นที่ 2 นิเทศติดตามผลการพัฒนาครูในการจัด
กิจกรรมที่สอดคล้องค่านิยมหลัก 12 ประการ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนหนองแวง
วิทยานุกูล

ขั้นที่ 4 การสะท้อนกลับผู้ร่วมวิจัยร่วมกันตรวจสอบข้อมูล ร่วมกัน
สะท้อนข้อมูล ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้อง
ค่านิยมหลัก 12 ประการ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล

การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เป็นประเภทวิจัยอย่างหนึ่งของการ
วิจัยปฏิบัติการที่ใช้หลักประชาธิปไตยการร่วมมือร่วมใจกันระหว่างนักวิจัยกับ
กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย รวมทั้งหลักความเสมอภาค หลักการเรียนรู้ หลักอิสระทาง
ความคิด หลักการเคารพภูมิความรู้ นอกจากนี้การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม
ยังมีลักษณะสำคัญคือเป็นการสร้างความรู้ที่มีลักษณะสำคัญคือเป็นการสร้างความรู้
ที่มีลักษณะสัมพันธ์ เป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมมีตัวตนที่ใช้ความรู้ลงสู่การปฏิบัติจริง
โดยกระบวนการแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งเป็นสังคมนิเวศน์ที่มีการมองโลกในแง่ดีและมองอนาคต

สำหรับขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมประกอบด้วย
การกำหนดปัญหาในการวิจัย การกำหนดพื้นที่การวิจัย ตัวแปรในการวิจัยซึ่งสามารถ
ปรับเปลี่ยนแก้ไขได้เมื่อลงพื้นที่การวิจัยจริงแล้ว รวมทั้งการเตรียมกลุ่มเป้าหมายในการ
วิจัย การออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวิเคราะห์ข้อมูล
และการนำผลไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งมีคุณลักษณะของนักวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม
ควรมีลักษณะเป็นที่ยอมรับ มีความรู้สีก่อร่วม มีความเป็นมิตรจริงใจ รู้จักมองโลกในแง่ดี
ให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือผู้อื่นได้ รวมทั้งควรเป็นคนที่ยิ้มแย้ม รู้จักเป็นผู้ฟังที่ดี
เปิดใจกว้างและเป็นคนเปิดเผย

การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการวิจัยปฏิบัติการที่มีทั้งจุดเด่นและข้อจำกัดของการวิจัยเช่นเดียวกันกับการวิจัยประเภทอื่นๆ ซึ่งหลักการสำคัญของการวิจัยประเภทนี้ อยู่ที่ความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการวิจัย ผลการวิจัยจะสำเร็จลุล่วงเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ ขึ้นอยู่กับนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยที่จะร่วมมือกันปฏิบัติการวิจัยให้เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตยเพียงใด

บริบทโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 22

โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล เดิมเป็นโรงเรียนสาขาบ้านแพงพิทยาคม (กรมสามัญศึกษา) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 จึงได้รับการอนุมัติเปิดเป็นเอกเทศ เมื่อ พ.ศ. 2548 รวมเป็นเวลา 26 ปี โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล ตั้งอยู่หมู่ที่ 11 ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม มีเนื้อที่ 37 ไร่ ปัจจุบันมีการเรียนการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 และ 4 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6) ปัจจุบัน ปีการศึกษา 2560 มีนักเรียนจำนวน 264 คน

1. ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูลตั้งอยู่หมู่ที่ 11 ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนมรหัสไปรษณีย์ 48140สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เนื้อที่ 37 ไร่ 1 งาน 62.3 ตารางวา เขตพื้นที่บริการการศึกษา ตำบลหนองแวงมีเขตพื้นที่บริการ 10 หมู่บ้าน ได้แก่บ้านหนองแวง บ้านนาพระชัย บ้านค่านกกก บ้านไชยศรี บ้านนาซ่า บ้านคำพอก บ้านโนนสมบูรณ์ บ้านคำแม่นาง บ้านนาหอ และบ้านคำแม่นาง

ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สร้างอาคารเรียนแบบ 105/29 ห้องน้ำห้องส้วม 4 ที่ และถังน้ำ ฝ.33 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล ได้รับงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ สร้างอาคารเรียน 108 ล/30 ปีการศึกษา 2551

2. ข้อมูลจำนวนครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน

ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล มีครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 19 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 12 คน พนักงานราชการ จำนวน 3 คน ครูอัตราจ้าง จำนวน 4 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 264 คน

3. ข้อมูลอาคาร สถานที่

อาคารเรียนจำนวน 2 หลัง อาคารประกอบจำนวน 3 หลัง ล้อม 2 หลัง สนามฟุตบอล 1 สนาม สนามบาสเก็ตบอล 1 สนาม

4. ข้อมูลสภาพชุมชนโดยรวม

4.1. สภาพชุมชนโดยรวม เป็นชุมชนที่ค่อนข้างยากจนการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ทำการเกษตรเช่นทำนาทำสวนเลี้ยงสัตว์เป็นบางส่วนและบางครอบครัวที่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเองก็ไปทำงานรับจ้างทั่วไปที่กรุงเทพฯ หรือแถบภาคใต้ทำให้บิดามารดาทิ้งให้ลูกอยู่กับญาติซึ่งบางครั้งก็ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเด็ก เช่นเด็กขาดความอบอุ่น มีปัญหาด้านพฤติกรรม วุฒิภาวะทางอารมณ์และปัญหาสุขภาพ

4.2 ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาประกอบอาชีพเกษตรกรรมประมาณ 80% รับจ้างทั่วไป 20% นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 97 ศาสนาคริสต์ร้อยละ 3 ฐานะทางเศรษฐกิจรายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัว 5,000 บาท จำนวนคนเฉลี่ยต่อครอบครัว 4 คน

4.3 โอกาสของโรงเรียน คือ ชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่นและองค์กรเอกชนให้การสนับสนุนโรงเรียน มีการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนอย่างเต็มที่

4.4 อุปสรรค คือ แม้จะมีถนนลาดยางตัดผ่านหน้าโรงเรียนแต่ก็ไม่มีรถโดยสารประจำทาง ทำให้การเดินทางคมนาคมค่อนข้างลำบาก ระยะทางจากโรงเรียนถึงศูนย์ราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ค่อนข้างไกล ทำให้ติดต่อราชการลำบาก

5. วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา

5.1 วิสัยทัศน์

โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล จะมุ่งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นคนดี เก่งและสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

และจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ในการบริหารการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร

5.2 พันธกิจ

5.2.1 พัฒนาผู้เรียน เต็มศักยภาพทั้งด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงาม โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้

5.2.2 จัดและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมไทย และสังคมโลก

5.2.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษา

5.2.4 จัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

5.3 เป้าหมาย

5.3.1 เพื่อให้ผลผลิตของการจัดการศึกษามีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม

5.3.2 เพื่อจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของชุมชน

5.3.3 เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553

5.4 อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

วินัยดีพาที่โพเราะะ

5.5 เชกลักษณ์ของสถานศึกษา

ความพอเพียง

6. แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.1 ห้องสมุด มีขนาด 192 ตารางเมตร จำนวนหนังสือในห้องสมุด 5,000 เล่ม การสืบค้นหนังสือและการยืม-คืน ใช้ระบบ PLS V.5 จำนวนนักเรียนที่ใช้ห้องสมุดในปีการศึกษาที่ 2560 เฉลี่ย 200 คนต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 74 ของนักเรียนทั้งหมด

6.2 ห้องปฏิบัติการห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์จำนวน 1 ห้อง ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ จำนวน 1 ห้อง

6.3 คอมพิวเตอร์ จำนวน 20 เครื่อง ใช้เพื่อการเรียนการสอน 19 เครื่อง ใช้เพื่อสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต 20 เครื่องจำนวนนักเรียนที่สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตในปีการศึกษาที่ 2560 เฉลี่ย 180 คนต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 60 ของนักเรียนทั้งหมด ใช้เพื่อการบริหารจัดการ 10 เครื่อง

6.4 แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ดังนี้ 1) บ่อเลี้ยงปลา 2) สนามกีฬา ลานกีฬา 3) แปลงเกษตร 4) ห้องสมุดโรงเรียน 5) ห้องคอมพิวเตอร์ 6) ห้องเรียนรวม 7) สวนพฤกษศาสตร์

6.5 แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน 1) วัดโพธิ์ชัย 2) วัดป่าสามัคคีธรรม 3) สถานีอนามัย 4) สระน้ำบ้านหนองแวง 5) โรงงาน OTOP ผลิตภัณฑ์เงาะ 6) ฟาร์มเลี้ยงหมู 7) สวนยางพารา

6.6 ประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่สถานศึกษา เชิญมาให้ความรู้แก่ครู นักเรียน ในปีการศึกษาที่รายงาน

6.6.1 นายโท แวงดา ให้ความรู้เรื่องการทำเฟอร์นิเจอร์ สถิติการให้ความรู้ในโรงเรียนแห่งนี้ จำนวน 10 ครั้ง/ปี

6.6.2 นางลำพร ผาสี ให้ความรู้เรื่อง การทกเสื่อกก สถิติการให้ความรู้ในโรงเรียนแห่งนี้ จำนวน 10 ครั้ง/ปี

6.6.3 นางวณิชชา สุพลทอง ให้ความรู้เรื่อง การทำกล้วยฉาบ สถิติการให้ความรู้ในโรงเรียนแห่งนี้ จำนวน 10 ครั้ง/ปี

6.6.4 นางจำปา แวงดา ให้ความรู้เรื่องการประดิษฐ์ใบตอง (ขันหมากเบ็ง) สถิติการให้ความรู้ในโรงเรียนแห่งนี้ จำนวน 15 ครั้ง/ปี

6.6.5 นายชาติ อินทะชัย ให้ความรู้เรื่องการปลูกยางพารา สถิติการให้ความรู้ในโรงเรียนแห่งนี้ จำนวน 5 ครั้ง/ปี

6.6.6 ชีอ-สกุล นางบุญแทนแวงดา ให้ความรู้เรื่องการทำ หน่อไม้ตอง สถิติการให้ความรู้ในโรงเรียนแห่งนี้ จำนวน 6 ครั้ง/ปี

6.6.7 นายสมพร มาตรคำมี ให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงหมู สถิติการให้ความรู้ในโรงเรียนแห่งนี้ จำนวน 15 ครั้ง/ปี

6.6.8 นางทองม้วน แวงอิสาร ให้ความรู้เรื่องการทำไม้กวาดสถิติการให้ความรู้ในโรงเรียนแห่งนี้ จำนวน 15 ครั้ง/ปี

กล่าวโดยสรุป โรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณธรรม จริยธรรมตลอดจนค่านิยมที่พึงประสงค์ และได้พัฒนาผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เนื่องจากปัจจุบันหนองแวงวิทยานุกูล จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2, 4 และ 5 โรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 นอกจากนี้ ยังพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายของทางโรงเรียน โดยการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน และขยายโอกาสทางการศึกษา จัดการเรียนการสอน ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพ อนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน พัฒนาครู และบุคลากรอื่น ให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน องค์การภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

กรรยา พรรณา (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมและการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างที่เน้นการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างที่เน้นการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างที่เน้นการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ มีจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อำมลา กมลมาลย์ (2553, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาหลักพุทธจริยธรรม ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่าจริยธรรมเป็นเรื่องของการประพฤติที่เกิดขึ้นมาจากภายในจิตใจ และแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ดีงามจริยธรรมแบ่งเป็น 4 ประเภทได้แก่ 1) จริยธรรมขั้นมูลฐาน ได้แก่ศีล 5 2) จริยธรรมขั้นกลาง ได้แก่กุตศกรรรมบถ 10 3) จริยธรรมขั้นสูง ได้แก่มรรคมีองค์ 8 4) จริยธรรมในชีวิตประจำวัน ได้แก่ธรรมคัมครองโลก 2 พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 ทิศ 6 และมงคล 38 ประการ หลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านจังหวัดอุทัยธานีส่วนใหญ่เป็นหลักการ ประพฤติปฏิบัติที่บุคคลทั่วไปควรปฏิบัติเพราะเป็นเรื่องที่สอนให้รู้บาปบุญคุณโทษ และพุทธจริยธรรมนี้ได้ซึมซับเข้าไปในวิถีชีวิตของชาวบ้านท่าโพธิ์โดยผ่านเพลงพื้นบ้านจังหวัด อุทัยธานี พุทธจริยธรรมสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับคือจริยธรรมระดับโลกิยะเป็นจริยธรรมอัน เป็นวิสัยของโลกและจริยธรรมระดับโลกุตระเป็นจริยธรรมอันมิใช้วิสัยของโลก

พระอำนาจ อัดถกกาโม (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีระดับ ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านรักความเป็นไทย รองลงมาได้แก่ ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมีวินัย และด้านมุ่งมั่นในการทำงานส่วนด้านที่มี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านใฝ่เรียนรู้ 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่มีเพศ และอายุต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 4) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี คือ (1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ได้แก่ จัดให้นักเรียน ได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับพระมหา-กษัตริย์ทุกครั้ง, ครูต้องพยายามให้นักเรียนได้เข้าร่วมร้องเพลง ชาติก่อนเข้าเรียนทุกครั้ง (2) ด้านซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ ครูจะต้องพยายามให้นักเรียนได้ทำการบ้าน หรืองานที่มอบหมายด้วยตนเองไม่ลอก

ของเพื่อนมาส่ง (3) ด้านมีวินัย ได้แก่ ครูจะต้องจัดให้ นักเรียนเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียน และให้เดินเป็นแถวไปเรียนตามห้องทุกครั้ง (4) ด้านใฝ่เรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนควรมีการจัด นิทรรศการด้านวิชาการให้นักเรียนได้เข้าร่วม (5) ด้านอยู่อย่างพอเพียง ได้แก่ โรงเรียนควรมีโครงการที่เกี่ยวกับการออมเงินเพื่อฝึกการใช้จ่ายเงินของนักเรียน (6) ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ได้แก่ ครูต้องมีกิจกรรมเสริมการสอนที่มอบหมายงานให้เด็กได้ทำงานส่ง (7) ด้านรักความเป็นไทย ได้แก่ ครูจะต้องสอนให้เด็กรู้จักการไหว้ผู้ใหญ่ และไหว้กัน และกัน (8) ด้านมีจิตสาธารณะ ได้แก่ ครูต้องพานักเรียนเข้าร่วมช่วยทำงานให้กับสังคม

จිරนนท์ ศิลาแดง (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อ พัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโรงเรียนบ้านโคกแสง ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโรงเรียนบ้านโคกแสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ดังนี้ (1) การศึกษาสภาพของการดำเนินการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียน บ้านโคกแสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จากรายผล ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ผลการประเมินอิงเกณฑ์ และอิงสถานศึกษา ระดับคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง และด้านครู มาตรฐานที่ 9 มีความสามารถในการ จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมินอิง เกณฑ์ และอิงสถานศึกษา ระดับคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ซึ่งไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ ที่สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษากำหนด (2) การศึกษาปัญหา ของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโรงเรียนบ้านโคกแสง จากการศึกษาสภาพ และปัญหาของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย เห็นว่าครูต้องได้รับการพัฒนาด้านผู้เรียนมี ความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจากรณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ และด้านครู การจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้นำผลการวิเคราะห์เอกสารเข้าที่ ประชุมเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นรูปแบบที่เหมาะสมจะนำมาพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเหมาะสำหรับการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนขนาดกลาง หากครูผู้สอนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการ จัดการเรียนรู้ น่าจะแก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษาของครู และนักเรียนให้ดีขึ้น อีกทั้ง

ครูผู้สอนไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เนื่องจากยังไม่ได้รับการฝึกอบรม ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพนักเรียนอย่างยิ่ง

2) แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้แนวทางการพัฒนา 3 ประการ ได้แก่ การศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน 3) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่า (1) ครูสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการได้ (2) ครูสามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการได้ (3) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมของครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหลังได้รับการพัฒนาสูงกว่าก่อนได้รับการพัฒนา

วัชรวิธาน เข้มทอง (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยทางจิตและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสียสละของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม การวิจัยความสัมพันธ์เปรียบเทียบครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อ 1) เปรียบเทียบพฤติกรรมเสียสละของนักเรียนที่มีปัจจัยทางจิต สถานการณ์ และภูมิหลังแตกต่างกัน 2) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยทางจิตและสถานการณ์ และ 3) ศึกษาปริมาณการทำนายพฤติกรรมเสียสละของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่วิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 2 แห่ง จำนวน 341 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามระดับชั้นและประเภทโรงเรียน โดยเก็บข้อมูลจากแบบวัดมาตรฐานประเมินรวมค่า จำนวน 8 ฉบับ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดแต่ละ ฉบับอยู่ระหว่าง .76 ถึง 92 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติวิเคราะห์ค่า t (t-test) ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) และวิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบเข้าร่วม (Enter) ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนประจำมีพฤติกรรมเสียสละมากกว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนไปกลับ 2) นักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเสียสละ มากกว่านักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อย 3) นักเรียนที่มีแบบอย่างจากครู บิดามารดา และเพื่อนมากเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเสียสละมากกว่านักเรียนที่มีแบบอย่างจากครู บิดามารดาและเพื่อนน้อย 4) นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนมากเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเสียสละมากกว่านักเรียนที่มี ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนน้อย 5) นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมเสียสละมากเป็นผู้ที่มี พฤติกรรมเสียสละมากกว่านักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมเสียสละน้อย 6) พบตัวทำนายสำคัญที่สามารถทำนาย

พฤติกรรมเสียสละของนักเรียนตามลำดับ คือ 1) การสนับสนุนทางสังคมจากโรงเรียน
2) การมีแบบอย่างจากครู บิดามารดา และเพื่อน และ 3) ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน
สามารถ ร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสียสละ ได้ร้อยละ 37.1

กรวิชัย จงอุดมทรัพย์ (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้
และความสอดคล้องของค่านิยมไทยในละครซิตคอม เรื่อง บ้านนี้มีรักของผู้ชมใน
กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างของผู้ชมละครซิตคอมเรื่อง บ้านนี้มีรัก
ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย มีช่วงอายุระหว่าง 18-25 ปี จบระดับปริญญาตรี
ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท 2) ผู้ชมมี
พฤติกรรมการเปิดรับชมละครซิตคอม เรื่อง บ้านนี้มีรักเกิดจากการชื่นชอบละครประเภท
ซิตคอม มีจำนวนมากที่สุดมีระยะเวลาในการชมน้อยกว่า 6 เดือน และมากกว่า 1 ปี
มากที่สุด มีเหตุผลในการชมเพราะชอบเนื้อหาในละคร มีจำนวนมากที่สุดมีพฤติกรรมใน
การเปิดรับชมโดยตั้งใจชมตั้งแต่ต้นจนจบ มีจำนวนมากที่สุดมีแนวโน้มเกิดความไม่แน่ใจใน
การเปิดรับชม มีจำนวนมากที่สุด 3) ผู้ชมมีการรับรู้ค่านิยมในละครซิตคอม เรื่องบ้านนี้มี
รัก ในด้านความกตัญญูรู้คุณ และมีการรับรู้ค่านิยมจุดหมายปลายทางของชีวิตด้านมี
ความสุขในชีวิตครอบครัวมากที่สุด มีความสอดคล้องกับค่านิยมวิถีปฏิบัติด้านความ
กตัญญูรู้คุณ มากที่สุดมีความสอดคล้องกับค่านิยมจุดหมายปลายทางของชีวิต
ด้านมีความสุขในชีวิตครอบครัว

นิยม บุญมีทองอยู่ (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิจัย การพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพและปัญหาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของ
นักเรียนโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม

1.1 สภาพคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน
โรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการ
กำกับดูแลนักเรียน ทั้งด้านการเรียนการสอน และการกำกับดูแลพฤติกรรมต่างๆ
ของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเป็นเยาวชนที่ดีและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้านนักเรียน
พบว่า สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนมีฐานะยากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องไปทำงาน
ต่างถิ่น ปล่อยให้เด็กเรียนอยู่กับญาติ ซึ่งไม่ค่อยมีเวลาอบรมสั่งสอนและนักเรียนส่วนใหญ่
ให้ความร่วมมือกับการจัดกิจกรรมทางศาสนาหรือการบริจาคทำบุญ

1.2 ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ขาดการทำงานที่เป็นระบบ และต่อเนื่อง ด้านนักเรียน ผู้ปกครอง ไม่ค่อยมีเวลาอบรมสั่งสอนนักเรียน นักเรียนส่วนหนึ่งยังไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของทางโรงเรียน ไม่รักษาสมาบัติมีส่วนร่วม และไม่ปฏิบัติตามกฎ กติกาของสังคม

2. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคมมี 2 แนวทาง ประกอบด้วย

2.1 การพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศติดตามผล

2.2 กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ประกอบด้วย 9 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมการออกมิจกิจกรรมตักบาตรทำบุญด้วยใจ กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมแต่งกายดี มีวินัย กิจกรรมดอกแวงฟุ้งกลิ่นคืนถิ่นรากเหง้า กิจกรรมการเดินแถวเป็นระเบียบเรียบร้อย กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทายและกิจกรรมอบรมในวันศุกร์

3. ผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น ครูมีความพึงพอใจต่อการศึกษา ดูงานและครูมีความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการ อยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม มีพฤติกรรมดีขึ้น ผู้ปกครองมีความพึงพอใจพฤติกรรมของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และจากการเปรียบเทียบความพึงพอใจ ของผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรม ของนักเรียนโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม ทั้งสองวงรอบ พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น 0.67 และผู้ร่วมวิจัยมีความพึงพอใจพฤติกรรมของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด จากการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านข้าพิทยาคม ทั้งสองวงรอบ พบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีความพึงพอใจเพิ่มขึ้น 0.46

พระวิฑูล ญาณธัมโม (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมด้านความกตัญญู กตเวทิต่อบิดามารดาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองช้าง ตำบลเขวาฟุ้ง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1) เพื่อศึกษาความกตัญญูทเวที่ตามนัยพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านความกตัญญูทเวที่ ต่อบิดามารดา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองซ้าง ตำบลเขาวง อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการปลูกฝังความกตัญญูทเวที่ ต่อบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองซ้าง ตำบลเขาวง อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านความกตัญญูทเวที่ ต่อบิดามารดาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองซ้าง ตำบลเขาวง อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบเจาะจง ได้แก่ คณะครู จำนวน 5 คน นักเรียน จำนวน 15 คน และผู้ปกครอง จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 คน ความกตัญญูทเวที่ ตามนัยแห่งในพระพุทธ ศาสนาเถรวาท ความกตัญญูเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อกันและกัน ด้วยความสำนึกในบุญคุณของคนอื่นที่ทําแล้วแก่ตน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมไม่ว่าจะทําให้แก่ตนหรือไม่ก็ตาม โดยความบริสุทธิ์ใจ ส่วนกตเวทีกี่มี 2 ลักษณะคือ ประกาศคุณท่าน ได้แก่ ประกาศความดีของผู้พระคุณต่อตน หรือด้วยการปฏิบัติตนเป็นคนดี และตอบแทนคุณท่าน ได้แก่ การตอบแทนด้วยวัตถุสิ่งของ ด้วยการรับใช้ดูแลด้วยความเคารพเชื่อฟัง บุคคลผู้มีความกตัญญูเป็นคนดี ได้รับการยกย่องสรรเสริญ ส่วนโทษของการไม่มีความกตัญญู ย่อมทําให้ตนเองและสังคม มีแต่ความเดือดร้อน หลักธรรมที่ส่งเสริมความกตัญญู คือ สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 ฆราวาสธรรม 4 โภคอาทิยะ 5 คารวะ 6 สาราณียธรรม 6 ทิศ 6 เป็นต้นพฤติกรรมด้านความกตัญญูทเวที่ต่อบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองซ้าง ตำบลเขาวง อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปผลการศึกษา ดังนี้ 1) ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบโดยรวมสรุปพฤติกรรม ด้านท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ คือ นักเรียนเตรียมอาหารและน้ำดื่มให้มารดาบิดาดูแลทําความสะอาดห้องนอนของมารดาจัดอาหารและยาตามที่แพทย์ให้มารดาบิดาเมื่อเจ็บป่วยนักเรียนซักเสื้อผ้าให้มารดาบิดาเป็นต้น 2) ด้านช่วยทําการงานของท่านนักเรียนหุงข้าวทํากับข้าวให้บิดามารดารับประทาน กวาดบ้านถูบ้านล้างถ้วยล้างจานกรอกน้ำใส่ตู้เย็นเก็บสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านอย่างระมัดระวังช่วยทําธุระภายนอกบ้านแทนบิดามารดาไปซื้อของนอกบ้านแทนบิดามารดา เป็นต้น 3) ดำรงวงศ์ตระกูล คือ นักเรียนไหว้บิดามารดาก่อนออกจากบ้านและกลับเข้าบ้าน นักเรียนเป็นคนดีมีนิสัยมัธยัสถ์ขยันตั้งใจเรียนหนังสือ 4) ประพฤติตนให้เหมาะสมแก่การรับทรัพย์มรดก คือ นักเรียนพูดคุยกับบิดามารดาด้วยรียากริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย ให้ของขวัญแก่บิดามารดาในโอกาสพิเศษ เช่น

วันขึ้นปีใหม่วันสงกรานต์ วันแม่ เป็นต้น 5) ทำบุญอุทิศให้ท่านเมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว คือ นักเรียนชวนบิดามารดาไปถวายสังฆทานที่วัดเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ ทำบุญทอดกฐิน ผ้าป่าเพื่อสร้างวัด เป็นต้น แนวทาง ในการปลูกฝังความกตัญญูทวดเวทต่อบิดามารดา สรุปลงได้ดังนี้คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาที่ควรจะให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาเพื่อช่วยกระตุ้นเตือนและปลูกฝังคุณธรรม โดยเฉพาะความกตัญญูทวดเวทให้เกิดขึ้นกับเด็กโดยผ่านการปลูกฝัง และกิจกรรมต่างๆ เช่น การเข้าค่ายอบรมคุณธรรม การปฏิบัติธรรม ตลอดทั้งกิจกรรมวันแม่ วันพ่อรวมถึงการพาเด็กเข้าวัดทำบุญ ตักบาตร ไหว้พระ สวดมนต์ นั่งสมาธิภาวนา เป็นต้น เพราะความกตัญญูทวดเวทที่นั่น สามารถกระทำได้ โดยท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ ช่วยทำกรงานของท่าน ดำรงวงศ์ตระกูล ประพฤติตนให้เหมาะสมแก่การรับทรัพย์มรดก ทำบุญอุทิศให้ท่านเมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว เพราะการบำรุงบิดามารดานั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่นักเรียนจะต้องกระทำทันทีที่มีโอกาสในปัจจุบันโดยไม่ต้องรอโอกาสมาถึง

ศิริวิมล ชูชีพวัฒนา (2556, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมใฝ่รู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนสังกัดมณฑลราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ การเห็นคุณค่าในตนเอง ลักษณะมุ่งอนาคต การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้จากครู อยู่ในระดับมาก (2) พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อจำแนกตามระดับชั้นเรียน การติดตามดูแลการเรียนจากผู้ปกครอง และการมีพื้นที่ในการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับคะแนนเฉลี่ย และประเภทของนักเรียน ไม่พบความแตกต่าง (3) การเห็นคุณค่าในตนเอง การส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้จากครู ลักษณะมุ่งอนาคต และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนได้ร้อยละ 60.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ยุทธนา อุทโท (2557, บทคัดย่อ) ศึกษาทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตสาธารณะของคณะกรรมการสถานักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจิตสาธารณะของคณะกรรมการสถานักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มี 3 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย

คือ (1) มีความรู้ความเข้าใจเชิงจิตสาธาณะ ได้แก่ รู้ถึงสิทธิและหน้าที่และรู้ทันการเปลี่ยนแปลง (2) มีความคิดเชิงจิตสาธาณะ ได้แก่ มีการตัดสินใจเชิงจริยธรรมและรู้ผลแห่งการกระทำ (3) มีการปฏิบัติตนเชิงจิตสาธาณะ ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการปฏิบัติ การถือเป็นหน้าที่ต้องปฏิบัติ และการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม 2) ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตสาธาณะ ของคณะกรรมการสถานักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ารูปแบบการพัฒนาประกอบด้วยหลักการ และเหตุผลแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบจุดมุ่งหมายของรูปแบบการพัฒนา เนื้อหาของรูปแบบกระบวนการของรูปแบบการพัฒนา และการวัดผลประเมินผล มีกระบวนการพัฒนาอยู่ 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนปฏิบัติการ ช่วงปฏิบัติการ และช่วงหลังปฏิบัติการ ซึ่งผลการประเมินและยืนยัน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบที่สร้างขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 3) ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตสาธาณะที่สร้างขึ้นโดยการทดลองใช้ มีดังนี้ 1) ประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น เท่ากับ 89.44/84.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจิตสาธาณะของกลุ่มตัวอย่างหลังการพัฒนาสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย การประเมินก่อนพัฒนา โดยมีค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 68.92

สุทธญาณ์ โอบอ้อม (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแนวพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานะสมรส ร้อยละ 45.7 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.5 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 46.0 มีการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 59.1 เป็นข้าราชการ ร้อยละ 54.6 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี ร้อยละ 49.1 สำหรับการพัฒนาศักยภาพ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวม พบว่า ด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษา และด้านการพัฒนา รวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.04$, S.D. = 0.698) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน 2. แนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ 1) ด้านการฝึกอบรม จัดโครงการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะตามความแตกต่างของ

แต่ละบุคคล การฝึกอบรมขั้นศีลคือปรับแก้การแสดงออกของพฤติกรรมกาย วาจา
 ชั้นสมาธิคือพัฒนาจิตใจให้มีสภาวะอดทนขั้นปัญญา คือ ชี้แนะให้เห็นพฤติกรรมที่ควร
 กระทำหรือไม่ควรกระทำ 2) ด้านการศึกษา ได้ส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาต่อในระดับ
 การศึกษาที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถขั้นศีล คือ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วย
 ระบบการศึกษาชั้นสมาธิ คือ พัฒนาพฤติกรรมจิตใจให้มี EQ ขั้นปัญญา คือ ให้มีการศึกษา
 เพิ่มเติม 3) ด้านการพัฒนาขั้นศีล คือ ให้การบ่มเพาะพฤติกรรมนิสัยที่ดีงาม
 ชั้นสมาธิ คือ ฝึกจิตใจให้เป็นไปในทิศทางที่ควรขั้นปัญญา คือ ส่งเสริมพัฒนาให้มี
 การศึกษาเพิ่มเติมส่วนการพัฒนาศักยภาพ คือ กลุ่มของความรู้ (knowledge) ทักษะ
 (skills) และคุณลักษณะ (attributes) ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบต่องานหลักของตำแหน่ง
 งานหนึ่งๆ โดยกลุ่มความรู้ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าว สัมพันธ์กับผลงานของตำแหน่ง
 งานนั้นๆ และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถ
 เสริมสร้างขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนา 3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพ
 บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ
 จะต้องเริ่มจากกระบวนการหรือวิธีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลใน 3 ด้าน คือ T (training)
 การฝึกอบรม, E (education) การศึกษา และ D (development) การพัฒนานำมาบูรณาการ
 กับหลักพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญาจะก่อให้เกิด
 ศักยภาพของบุคลากรใน 3 ด้าน คือทางด้านความรู้ด้านทักษะ และด้านพฤติกรรมนิสัยที่พึง
 ประสงค์ ดังนั้น แนวทางการพัฒนานี้สามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามา
 ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะได้แนวทางจากการ
 สังเคราะห์ (Synthesis Model) คือ TED + SSP=KSA

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Walker (2003, p. 435-B) ได้ศึกษาผลกระทบของทักษะและความเชื่อ
 ทางสังคมเกี่ยวกับความก้าวร้าวต่อพฤติกรรมก้าวร้าวและแตกความสามัคคีของนักเรียน
 ตามที่ครูจัดอันดับให้ข้อมูลได้จากบันทึกประวัติทางวินัยที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา
 ของนักเรียนระดับคะแนนการหนีเรียน การอื้ออึ่งและสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจของ
 ครอบครัวของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในชนบทแห่งหนึ่ง
 จำนวน 178 คน จากสภาพนักเรียนทั้งหมด 190 คน ใช้แบบวัดพฤติกรรมและทักษะ
 ทางสังคมต่ำลงอย่างมีนัยสำคัญ นักเรียนที่มีประวัติทางวินัยในเบื้องต้นเป็นเพศชายมี
 ประวัติทางการเรียนต่ำ และไม่ประเมินค่าตนเองว่ามีทักษะทางสังคมต่ำลงเด็กได้รับวินัย

ทางโรงเรียนอาจจะประมาณค่าตนเองไม่ถูกต้องในด้านทักษะทางสังคมหรือไม่ก็เพราะเด็กเหล่านี้ อาจจะแสดงให้เห็นมากกว่าพฤติกรรมก้าวร้าวและแตกความสามัคคี Jonkey (2003, p. 51) ได้ทำการศึกษาพบว่าการมีชุดเครื่องแบบของโรงเรียนมีผลกระทบต่อพฤติกรรมทางด้านสังคมและผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการของโรงเรียน โดยช่วยลดปัญหาทางด้านพฤติกรรมหรือไม่ ผลการวิจัยให้การสนับสนุนคำกล่าวที่ว่า การมีชุดเครื่องแบบของโรงเรียนมีอิทธิพลในด้านบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมของนักเรียน ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้กำหนดนโยบายด้านชุดเครื่องแบบของโรงเรียนออกมาด้ยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การมีชุดเครื่องแบบของโรงเรียนมีผลกระทบต่อทางด้านบวกหลายๆ ด้านต่อบรรยากาศภายในโรงเรียนดังนี้ คือ มีผลในการลดจำนวนของแก๊งอันธพาลในโรงเรียนที่แบ่งกลุ่มกันด้วยการแต่งกาย ช่วยเพิ่มระดับการเอาใจใส่ ในการแต่งกายของนักเรียน เพิ่มความรู้สึกมั่นใจในตนเองของเด็กเพิ่มความรู้สึกภาคภูมิใจ ในโรงเรียนของตน มีความรู้สึกที่เกิดความเสมอภาคกันระหว่างนักเรียนเมื่อพวกเขาอยู่ที่โรงเรียนและในภาพรวมทั้งหมด คือ การช่วยค้ำจุนด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ในโรงเรียนนั่นเอง

Stemer (2003, p. 3382-A) ได้ศึกษาเพื่อกำหนดว่ามีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างปัญหาวินัยนักเรียนในโรงเรียนกับส่วนประกอบของครอบครัวหรือไม่และศึกษาว่าส่วนประกอบของครอบครัวมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งนำไปสู่การส่งต่อไปดำเนินการทางวินัยในโรงเรียนมากขึ้นหรือไม่ กลุ่มประชากรเป้าหมายได้แก่นักเรียนลงทะเบียนเรียนจริงในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 W.D.Sugg เมืองแบรเด็นตันรัฐฟลอริดาจำนวนทั้งสิ้น 289 คน วิธีการศึกษาเกี่ยวข้องกับการออกแบบเชิงบรรยาย ซึ่งใช้บันทึกเอกสารสำคัญ พยายามกำหนดว่ามีสัมพันธ์ในข้อมูลที่พบหรือไม่ในการศึกษาได้ตรวจสอบนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในส่วนประกอบของครอบครัวที่แตกต่างกัน 2 ส่วนประกอบ คือ ส่วนประกอบทางชีววิทยา และส่วนประกอบทางอื่นที่เป็นทางเลือกการใช้สถิติเชิงบรรยายใช้จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้โดยการสืบค้นเอกสารสำคัญที่กรอกไว้ในบันทึกทะเบียนประวัตินักเรียนในโรงเรียน แบบทดสอบไคสแควร์ใช้กำหนดนัยสำคัญสำหรับสมมุติฐานที่เป็นอิสระทั้ง 2 ข้อ นำระดับนัยสำคัญมาเปรียบเทียบกันเพื่อกำหนดว่าระดับหนึ่งมีนัยสำคัญมากกว่าอีกระดับหนึ่งหรือไม่ค้นพบขอที่มีนัยสำคัญมากที่สุดบ่งชี้ว่าร้อยละ 25 ของจำนวนการส่งต่อทั้งหมดที่ได้รับเท่านั้นจากโครงสร้างของครอบครัวทางชีววิทยา ซึ่งมีร้อยละ 46 ของจำนวนประชากรทั้งหมด นอกจากนี้ข้อค้นพบที่มีนัยสำคัญทางสถิติประชากรหนึ่งบ่งชี้ว่าร้อยละ 75 ของจำนวน

ส่งต่อทั้งหมดได้รับร้อยละ 54 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งจำแนกไว้ในส่วนประกอบของครอบครัวที่เป็นทางเลือกข้อค้นพบเหล่านี้บ่งชี้ว่ากลุ่มทางชีววิทยาได้รับการส่งต่อคิดเฉลี่ย 1-33 รายต่อกลุ่มและนักเรียนในกลุ่มที่เป็นทางเลือกได้รับการส่งต่อคิดเฉลี่ย 3.5 เมื่อข้อมูลทั้งหมด ถูกป้อนเข้าไปโดยใช้แบบทดสอบโคสแควร์หาความแตกต่างแล้ว สมมุติฐานที่เป็นโมฆะ ก็ถูกปฏิเสธ เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าระดับนัยสำคัญและค่าที่พบเป็น $(I.N.=1011) = 44.89, P = .000$ ค่าที่มากขนาดนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นโดยบังเอิญได้ สารสนเทศนี้มีนัยสำคัญ ต่อการศึกษาครอบครัว และประชากรโรงเรียนบางจำนวน เพื่อกำหนดว่าการมุ่งเน้นการแทรกแซงที่เป็นไปได้แต่แรกๆ ในปัญหาริวิญที่มีศักยภาพนั้น อาจเกิดขึ้นได้ทันใด การศึกษาครั้งนี้มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญเนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าสามารถจะมองเห็นและกล่าวถึงผลกระทบได้ง่ายในสถาบันใดๆ ก็ตาม

Balderson (2004, p. 746) ได้ศึกษาผลกระทบของการใช้รูปแบบซึ่งส่งเสริมด้านการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ที่มีพฤติกรรมในด้านการละเลยต่อหน้าที่ และพฤติกรรมด้านสังคมในทางบวกของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มของนักเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบซึ่งส่งเสริมด้านการมีความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นกลุ่มที่แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดในทิศทางที่ปรารถนาแต่สิ่งที่สำคัญไปกว่านั้นพบว่ายังมีผลกระทบต่อพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เช่น พฤติกรรมด้านการเข้าสังคมในทางบวกและพฤติกรรมด้านการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักเรียนเอง

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนา และแนวทางการดำเนินการพัฒนาการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องค่านิยม 12 ประการ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ซึ่งจะดำเนินการ 2 แนวทาง ดังนี้ 1) การพัฒนาบุคลากร โดยการศึกษาดูงานโรงเรียนตัวอย่าง ที่มีการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมการเขียนแผน และการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน และการนิเทศ ติดตามผลและ 2) แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องค่านิยมหลัก 8 ประการ สำหรับนักเรียนโรงเรียนหนองแวงวิทยานุกูล โดยมีกิจกรรมย่อย 8 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมหน้าเสาธง 2) กิจกรรมคนดีศรีหนองแวง 3) กิจกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) กิจกรรมตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง 5) กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน 6) กิจกรรมวินัยดี พาทีโพเราะ 7) กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ 8) กิจกรรมดอกแวงฟุ้งกลิ่นดินถิ่นรากเหง้า